

Juha T. Hakala
(toim.)

”TÄMÄ ON SE MINUN JUTTUNI!”

Valmistumishautomo opintojen ohjaamisen tukena Centria ammattikorkeakoulussa

B: Ajankohtaista - Aktueellt

Juha T. Hakala (toim.)

”TÄMÄ ON SE MINUN JUTTUNI!”

Valmistumishautomo opintojen ohjaamisen tukena Centria ammattikorkeakoulussa

JULKAISIJA:

Centria ammattikorkeakoulu - Centria yrkeshögskola
Talonpojankatu 2A, 67100 Kokkola

JAKELU:

Centria kirjasto- ja tietopalvelu
kirjasto.kokkola@centria.fi, p. 040 808 5102

Taitto: Centria / markkinointi- ja viestintäpalvelut

Kannen kuva: Edvard Enqvist

Painopaikka: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy 11/2012, painosmäärä 150 kpl

B: Ajankohtaista - Aktueellt

ISBN 978-952-6602-41-7 (nid.)

ISBN 978-952-6602-42-4 (PDF)

ISSN 1239-0755

SISÄLLYS

Esipuhe

Juha T. Hakala

1. VALMISTUMISHAUTOMO 2009–2012	7
1.1 Opintojen viipymisen taustoja.....	8
1.2 Valmistumishautomo perustetaan.....	10
1.3 Monipuolisia, joustavia opetuskokeiluja.....	11
1.4 Ryhtiä ja puhtia opinnäytetyöskentelyyn.....	15

Petri Koivisto

2. TUTKINTO VALMIIKSI -RYHMÄT OPISKELIJOIDEN MIELENTERVEYDEN EDISTÄJÄNÄ.....	18
2.1 Opiskelijoiden mielenterveyden edistämisestä.....	18
2.2 Tutkinto valmiiksi -ryhmien mahdollisten mielenterveysvaikutusten arviointia.....	19
2.3 Lopuksi.....	21

Heli Kurikkala

3. EPÄILIJÖIDEN KERHOLAISESTA KORKEAKOULUTUTKINNON SUORITTAJAKSI.....	23
3.1 Tutkinto valmiiksi -ryhmien käytännön toteutuksesta.....	23
3.2 Tunnelmia ryhmän käynnistyessä.....	24
3.3 Mistä on Tutkinto valmiiksi -ryhmän sisällöt tehty?.....	25
3.4 ”Puhuminen keventää ja kannustus kantaa”	27

Helinä Moilanen

4. OPINNÄYTETÖIDEN OHJAAMINEN VALMISTUMISHAUTOMOSSA.....	29
4.1 Haaste nimeltä opinnäytetyö.....	29
4.2 Ohjausprosessi.....	30
4.3 Yhteistyö työelämän ja ohjaajien kanssa.....	31
4.4 Ajankäytön ja kirjoittamisen ongelmat.....	31
4.5 Erityisjärjestelyt.....	32
4.6 Erilaiset tekijätyypit.....	32

Marjo Ylikarjula

5. TIETOVERSTAS OPISKELIJAN TUKENA.....	34
5.1 Y-sukupolven tiedonhankintataidot.....	34
5.2 Tietoverstasta tarvittiin.....	35
5.3 Molemminpuolista iloa.....	36
5.4 Tietoverstas tuli jäädäkseen.....	37

LIITTEET

LIITE 1: Opiskelijoille suunnattu kysely.....	39
LIITE 2: Kutsu info- ja keskustelutilaisuuteen.....	40

LIITE 3: Valmistumishautomon tarjontaa syksyllä 2011.....	41
LIITE 4: Tutkinto valmiiksi –ryhmän infokirje.....	42
LIITE 5: Oppimispäiväkirja.....	43
LIITE 6: Tutkinto valmiiksi -ryhmän poissaoloja korvaava tehtävä.....	45
LIITE 7: Esitys Valmistumishautomon toiminnan jatkamisesta.....	46

ESIPUHE

Hyvä lukija, kädessäsi on nyt julkaisu, joka kertoo Valmistumishautomon lämmintä tarinaa. Se kertoo, kuinka nurjasta tulikin oikeaa...

Vuosina 2009–2012 toiminut Valmistumishautomo oli Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun¹ toteuttama kehittämishanke, jonka päätavoitteena oli tukea opinnoissaan viivästyneitä opiskelijoita saamaan työnsä päätökseen. Tällainen hautomotoiminta ei suinkaan ole ennennäkemätöntä toimintaa suomalaisissa korkeakouluissa. Tiedämme, että sitä on ollut vuosien varrella hieman eri muodoissaan useissa korkeakouluissa, erityisesti tiedekorkeakouluissa. Myös toiminnan rahoitus näissä hankkeissa on ollut hyvin samantyyppistä – poikkeuksetta kyse on ollut projektirahoituksesta. Edelleen tiesimme, että opiskelijoiden kokemukset hautomotyyppisestä toiminnasta ovat olleet pääosin myönteisiä. Itse asiassa tässä oli yksi syy oman Valmistumishautomomme perustamiseen. Toinen, ehkä edellistäkin tärkeämpi syy, oli ongelmien ajankohtaisuus. Opintojen viivymisestä, hitaasta etenemisestä, opinnäytetöiden laadintaan ja ohjaamiseen liittyvistä ongelmista ja jopa opintojen keskeytyksistä on alettu puhua voimistuvien äänenpainoin myös ammattikorkeakouluissa. Näiden syiden vuoksi halusimme tuoda hautomon osaksi oman ammattikorkeakoulumme toimintaa.

Valmistumishautomomme sai hyviä vinkkejä toimintaansa naapuritalossa (Kokkolan yliopistokeskus Chydenius) toimivasta Maisterihautomosta. Jopa toiminnan tavoitteet olivat pitkälle yhtenäiset. Kuten Maisterihautomossa, myös Valmistumishautomossa oli pyrkimyksenä auttaa opiskelijoita saattamaan loppuun lähes valmiit opintonsa sekä opinnäytetyö. Tekemästämme esiselvityksestä saamiemme rohkaisevien vastausten perusteella hautomotoiminnalle näytti olevan myös selvä tilaus ammattikorkeakoulussamme. Esiselvityksestä ilmeni, että ammattikorkeakouluopintojen viivästyminen vaikuttavista seikoista tyypillisimpiä olivat työssäkäynti, henkilökohtainen elämäntilanne ja opintojen puutteellinen ohjaus. Erityisesti nousivat esille opinnäytetyöskentelyyn liittyvät ongelmat. Useat opiskelijat kokivat opinnäytetyön eräänlaiseksi opintojen taitekohdaksi, joka vaati jopa odottamattoman paljon itsenäistä työtä ja panostusta. Riittämättömäksi koettu ohjaus sekä pelko mahdollisesta epäonnistumisesta ruokkivat epävarmuutta, joka saattoi estää opinnäytetyön aloittamisen ja lopulta myös valmistumisen.

Hyvä lukija, kädessäsi olevaan julkaisuun on koottu läpileikkaus Valmistumishautomon toiminnasta. Raportin alkuosassa on hankkeen ohjausryhmään kuuluneen professori Juha T. Hakalan artikkeli, joka peilaa opintojen viivymisen ongelmia sekä Valmistumishautomon pyrkimyksiä lieventää osaltaan näitä ongelmia. Raporttiin ovat kirjoittaneet myös opintopsykologi, PsT Petri Koivisto, opinto-ohjaaja, KM Heli Kurikkala, opinto-ohjaaja, DI Helinä Moilanen sekä informaattikko Marjo Ylikarjula. Kukin heistä on nostonut kirjoituksessaan esille Valmistumishautomon toimintaan liittyneitä, hyviksi ja toimiviksi havaitsemiaan ongelmanratkaisutapoja ja toimintamalleja. Toivomme niistä olevan hyötyä erityisesti Sinulle, joka pyrit omassa työssäsi päivittäin ratkomaan samantyyppisiä ongelmia.

Lopuksi: on ollut hienoa olla mukana toiminnassa, joka todella auttoi, ja jonka ansiosta – sen voimme projektin päätyttyä sanoa – sadat opiskelijat saivat apua viivästyneisiin opintoihinsa! Tiedän, että tämä ei ole tavanomaista tämäntyyppisten projektien yhteydes-

¹ Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu on vaihtanut 1.8.2012 nimensä Centria ammattikorkeakouluksi.

sä, mutta nyt uskallan sen sanoa: Valmistumishautomon aikana tutkintopaperinsa sai käteen huomattavasti suurempi määrä opiskelijoita, kuin osasimme ja uskalsimme edes asettaa tavoitteeksi. Lämmin kiitos kaikille teille, jotka osallistuitte omalla työpanoksellanne tähän hankkeeseen, ja aivan erityisesti teille, jotka autoitte tämän julkaisun laatimisessa!

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Valmistumishautomo sai rahoituksen Pohjois-Suomen ESR-toimenpideohjelman toimintalinja 3:sta. Päärahoittajana toimi Pohjanmaan ELY-keskus ja kuntarahoituksesta vastasi Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.

Avartavia lukuhetkiä!

Kokkolassa 24.5.2012

Marke Paavola
Projektipäällikkö
Valmistumishautomo
Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

1. VALMISTUMISHAUTOMO 2009–2012

Olen ”opiskelija”. Lainausmerkeissä siksi, että viimeiseen 3,5 vuoteen en ole opiskellut. Opintoni ovat olleet siis vain opinnäytetyötä vailla. Tällä hetkellä tilanteeni on se, että hyllyssäni on yli 30 opparin aiheeseen liittyvää kirjaa. Suurin osa niistä on ollut lainassa kolme vuotta. Nyt ollaan tilanteessa, että jo pelkkä lopputyön ajatteleminen tuntuu tosi pahalta.

Esimerkiksi tänään olin suunnitellut, että etsin ne 15 kirjaa, joita en saanut enää uusittua. Kävisin kopioimassa ne. Huomenna oli tarkoitus junaila opiskelupaikkakunnalle kirjoja palauttamaan ja ohjaajaa tapaamaan. Mutta kun ei. En voi. Olen jäässä.

Kierrän kuin kissa kuumaa puuroa: haluaisin ne paperit. Mutta kun ei. Heräsin kuudelta, ja nyt yhteen asti olen roikkunut netissä. Tuntuu niin pahalta kun en ole tehnyt sitä mitä minun olisi pitänyt tehdä...jo kauan sitten.

Nimimerkki ”Berzuhille penaltia!”

Aivan alkuun tekee mieli muistella. Melko tarkalleen viisi vuotta sitten, joulun alla 2007 pääministeri Matti Vanhasen toinen hallitus jätti silloiselle eduskunnalle koulutuspoliittisen kehittämissuunnitelmansa – aivan, kuten kullakin hallituksella on Suomessa ollut tapana tehdä. Suunnitelman painopisteiksi tämä hallitus nosti muiden ohessa korkeakoulujen tutkintoaikojen lyhentämisen. Paperissa puhuttiin myös korkeakoululaitoksen uudistamisesta ja koulutuksen laadusta. Erityisesti aikaan sopineet iskusanat ”kilpailukyky” ja ”tehokkuus” haluttiin liittää aiempaa kiinteämmin suomalaisen koulutusjärjestelmän ominaisuuksiin. Koulutuksen, ja erityisesti korkeakoulutuksen, haluttiin heijastelevan talouden liikkeitä ja ominaisuuksia.

Kehittämissuunnitelman sisältö ei suinkaan ollut sitä tavanneille koulutuksen asiantuntijoille yllätys. Suomalaista korkeakoulujärjestelmää olivat jo vuosikymmeniä jäytäneet esimerkiksi pitkät opintojen suoritusajat. Opiskelun venymiseen ja riittämättömään läpäisyyteen liittyvät ongelmat nähtiin tällä erää vieläkin vakavammaksi uhkaksi: kiihtyvä talous ja ahnas työelämä kaipasivat kerta kaikkiaan uusia osajia. Siitä ei päästäisi mihinkään. Tehostamispuheiden yhteydessä muistettiin mainita, kuinka jokaisella korkeakoulututkinnolla oli myös euromääräinen hintansa. Veronmaksajien – ja tietysti koko kansantalouden – kannalta tulisi olemaan ongelma, elleivät opiskelijat valmistuisi säädetyssä ajassa. Ongelma olisi tietysti vielä suurempi, elleivät opiskelijat valmistuisi tutkintoihinsa lainkaan.

Tämä siis oli talouden ja yhä globaalimpaan suuntaan muuntuvan koulutuspolitiikan näkökulma pitkien koulutusaikojen ongelmaan. Hallituksen silmissä väikkyneet koulutuksen tehokkuuspulmat voitiin nähdä vähintään yhtä tuntuvinä yksilötasolla, opiskelevan nuoren itsensä kannalta.

Silloisissa ministeriöissä tiedettiin, että keskeytyneet opinnot tulisivat lähivuosina lisäämään huomasti työelämän ulkopuolelle jäämisen uhkaa ja tätä kautta myös syrjäytymisen vaaraa. Päinvastaisessa, positiivisessa tapauksessa, opiskeluajan lyheneminen ja tutkinnon saaminen jopa etuajassa lisääisivät työllistymisen mahdollisuutta ja selkeyttäisivät yksilön urakehitystä. Eikä siinä kaikki: jokainen luetelluista syistä heijastuisi omalla tavallaan nuorten aikuisten elämisen mielekkyyteen, tulevaisuuden näkymään, jopa terveyteen. Unohtaa ei sopinut myöskään opiskelevan nuoren lähipiiriä, perhettä ja opinahjoja, esimerkiksi yksittäistä ammattikorkeakoulua. Heijastevaikutuksia olisi paljon, sillä kyse oli suurista asioista.

Opinahjonäkökulma tuli istuvalle hallitukselle tärkeäksi sen takia, että ammattikorkeakoulut alkoivat juuri noihin aikoihin siirtyä pienin askelin kohti tulosohjattua rahoitusmallia. Tämä rahoitusmalli oli siis uusi, mutta se oli pääosin tuttu jo tiedekorkeakouluista. Nyt siis myös ammattikorkeakoulut alkoivat saada toimintaansa rahoitusta yhä enemmän suoritettujen tutkintojen perusteella. Käytännössä rahoitusmallin muutos tarkoitti jatkossa sitä, että ammattikorkeakouluopiskelija saattoi käyttää opintoihinsa (koulutusohjelmasta riippuen) 3,5–4 vuotta. Mikäli opiskelija syystä tai toisesta kohtaisi matkallaan opintoja viivyttäviä ongelmia, hän voisi saada erillispäätöksellä opiskeluunsa enintään yhden lisävuoden.

1.1 Opintojen viipymisen taustoja

Korkeakouluopintojen sujumattomuuden syyt ovat Suomessa moninaiset, mutta yhdeksi ongelman lähteeksi on ainakin 1990-luvun puolivälistä lukien tunnistettu – laajassa merkityksessä – opintojen puutteellinen tuki ja ohjaus. Käytännössä ongelma on näkynyt korkeakoulutuksen kentällä kahdella tavalla: sekä ohjauksen laadussa että määrässä on ollut liikaa vaihtelua.

Opintojen ohjaus on luonnollinen osa koko korkeakouluopiskelua, mutta ehkä kaikkein merkittävimmiksi ohjaus-, neuvonta- ja tukitoimet on nähty opintojen päättövaiheessa. Parina viimeisenä opiskeluvuotena tukea tarvitaan erityisesti opintoihin liittyvän opinnäytetyön vuoksi. Tämän piirteen on todettu yhdistävän lähestulkoon kaikkia suomalaisia koulutusohjelmia, yhtä lailla ammattikorkeakouluissa kuin tiedekorkeakouluissakin. Kun opinnäytetyön ohjaus on luokatonta, tai jos se jää jopa tyystin puuttumaan, on suuri vaara, ettei opiskelija valmistu säädettyssä ajassa. Pahimmassa tapauksessa hän ei valmistu lainkaan.

Tekemätön, tai kohtuuttomasti viivästynyt opinnäytetyö onkin paisunut yhdeksi suomalaisen korkeakouluopiskelun näkyvimmistä ongelmista. Tiedekorkeakoulun puolella tilanne on kiteytynyt jopa erityiseksi ”gradutulpaksi”. Esimerkiksi vuonna 2004 tehtiin Jyväskylän yliopistossa opetusministeriön rahoittama selvitys (Hakala & Korteniemi 2004), joka paljasti yliopistojemme opiskelijarekistereistä jopa 15 000 ”ikiopiskelijaa”, joiden tutkintopapereiden saamisen esteenä oli keskentekoinen pro gradu tai diplomityö. On huomattava, että kyseiseen selvitykseen poimittiin mukaan vain kaikki vähintään kahdeksan vuotta opiskelleet. Opinnoissaan vähemmän viivästyneiden ”opinnäyteongelmaisten” mukaan ottaminen olisi kasvattanut lukumäärän vielä paljon suuremmaksi! Mikäli selvitys olisi ulotettu kaikkiin työikäisiin ”melkein maistereihin” (tai ”ikiteekkareihin”), joukko olisi kasvanut helposti 20–30 000:een.

Opinnäytetyö näyttääkin olevan aivan liian monelle korkeakouluopiskelijalle yksinäinen taival, johon kietoutuu suuri määrä tunteita. Liian usein nämä tunteet ovat negatiivisia, jopa tuskaisuuteen saakka. Tämän kirjoituksen alkuun lainaamani (lievästi muokattu) viesti on poimittu eräältä suomalaiselta nettikeskustelupalstalta. Otin sen mukaan, koska se kuvastelee jokseenkin osuvasti niitä turhautumisen, ahdistuksen, epätietoisuuden, yksinäisyyden ja aikaansaamattomuuden

kokemuksia, joita opinnäytetyöskentelyyn pahimmillaan liittyy. Sisällöltään samankaltaisia hätähuutoja löytyy runsain määrin myös opiskelijoiden opinnäytekokemuksia kartoittavista tutkimuksista ja selvityksistä.

Ehkä yksi suurimmista yllätyksistä oli se, että suurin osa Valmistumishautomossa mukana olleista opiskelijoista kaipasi vain jonkun, joka jaksoi kuunnella heitä ja antoi toivoa, että kyllä tästä vielä selvitään, pieni pala kerrallaan.

Myös se, että kuinka paljon meillä on syystä ja toisesta mielenterveysongelmaisia opiskelijoita, on minun mielestäni huolestuttavaa... ja se, että opiskelijat eivät aina ole laiskoja, jos heidän opintonsa ovat myöhässä, ongelmat saattavat olla paljon syvemmällä.

Valmistumishautomon projektipäällikkö

Suomessa tehdyt opinnäytetyöskentelyyn liittyvät selvitykset koskevat valtaosaltaan tiedekorkeakouluja. Tosin, ilman niitäkin on nähtävissä, että opinnäytetyöskentelystä johtuva opintojen viipyminen on paisumassa myös ammattikorkeakoulujen ongelmaksi. Toisaalta, nyt jo tiedetään, että opinnäyteongelma näyttäytyy ammattikorkeakoulussa hieman erilaisessa valossa, eri koulutusohjelmissa vieläpä erilaisin painotuksin. Muuan niistä liittyy opiskelijoiden työelämysuhteeseen. Toisin kuin tiedekorkeakouluissa, hyvin monet ammattikorkeakoulujen opiskelijat ovat jo opintojensa loppuvaiheessa työelämässä. Tilanne on koulutus- ja työvoimapolitiittisesti hieman nurinkurinen. Yhtäältä, koulutuksen tehtävä on tuottaa ammattitaitoista työvoimaa, mutta toisaalta liian varhaisesta siirtymisestä kiivastahtiseen työelämään on tullut myös ongelmia. Opintojen loppuun saattaminen voimia, aikaa ja ajatuksia kahmaisevan ansiotyön ohessa on osoittautunut tuhansille ammattikorkeakoulujen opiskelijoille ylitsepääsemättömän suureksi kysymykseksi.

Opintojen viivästymisen ongelma kätkee kokonaisuudessaan – erityisesti ammattikorkeakoulussa – sisäänsä myös muita opintoja hidastavia syitä kuin vaikeudet opinnäytetyöskentelyssä. Varsinkin teknisillä koulutusaloilla opiskelijan valmistumisen esteeksi ovat uhanneet muodostua tietyt opintoihin oleellisesti kuuluvat oppiaineet ja opintojaksot. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi ensimmäisten opiskeluvuosien aikana suoritettaviksi tulevat matematiikan ja fysiikan kurssit. Tämä tosin on ongelma, joka on näkynyt teknisillä aloilla myös tiedekorkeakoulujen puolella.

Kaikissa näissä tilanteissa kriittiseksi tekijäksi nousee opintojen ohjaus. Nimittäin, kun syitä opintojen sujumattomuuteen on kysytty opiskelijoilta itseltään, he ovat kohdistaneet huomionsa juuri tuen ja informaation tarpeeseen sekä kokonaisvaltaisen ohjauksen puuttumiseen. Kun opintojen aikaista ohjausta on liian vähän, jos se on kohdistettu väärin, tai jos vähäinkin vuorovaikutus kuolee ohjaajan ja opiskelijan kieli- tai ajatusmaailmojen erilaisuuteen, opiskelija kokee jäävänsä yksin: hän alkaa kokea mielekkyyden ja tarkoituksen puutetta ja tätä kautta opinnot alkavat venyä.

Ehkä kaikkein selkeimmin korkeakouluopintojen ohjauksen ongelma korostuu juuri opinnäytetyöskentelyssä. Kun opinnäyteprosessi venyy, ja kun kontaktit oppilaitokseen vähenevät, työskentelyä alkaa sävyttää yhä enemmän arkuus, epäonnistumisen pelko, usko omaan kyvyttömyyteen, häpeä ja vetäytyminen yksinäisyyteen. Seurauksena on kohtalokas kierre, jossa viivästymisen ongelma alkaa petollisesti ruokkia itseään. Kierteen loppupäässä on – kuten koulutuksesta huolta kantaneet asiantuntijat ovat aiheellisesti huomauttaneet – syrjäytymisen uhka, johon tutkintoa

paitsi olevaa opiskelijaa ovat viemässä työllistymisen ongelmat, epäsäännölliset työsuhteet sekä taloudellinen ja henkinen ahdinko.

1.2 Valmistumishautomo perustetaan

Karkeasti ottaen edellä kuvaamieni ongelmien voittamiseksi perustettiin Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouluun vuonna 2008 Valmistumishautomo. Valmistumishautomo-hanke ei valmistelunsa osalta poikennut paljoakaan muista vastaavatyypisistä ”kehittämishankkeista”. Hankkeelle laadittiin suunnitelma aikatauluineen ja sille haettiin – ja myös saatiin – rahoitusta Pohjois-Suomen ESR -toimenpideohjelman toimintalinja 3:sta. Ohjelma oli otsikoitu: ”*Työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen*”. Kyseessä oli Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen osaltaan rahoittama valtakunnallinen kehittämisohjelma vuosille 2008–2011. Hankkeen päärahoittajana toimi Pohjanmaan ELY-keskus.

Valmistumishautomolla haluttiin tarjota auttava ”*oljenkorsi niille opiskelijoille, joiden opinnot olivat viivästyneet työssäkäynnin, henkilökohtaisen elämäntilanteen tai puutteellisen ohjauksen takia.*” Jo projektin alkuvaiheessa Valmistumishautomon yhdeksi keskeisimmistä tavoitteista tuli tukitoiminta, joka haluttiin kohdistaa apua tarvitsevien opiskelijoiden miltei valmiiden opintojen sekä keskeneräisen oppinnäytetyön ohjaamiseen.

Työelämään siirryttyä aika ja motivaatio opintoja kohtaan voi olla vähäistä. Näin kävi myös minulle...

Opiskelupaikalla käynnistä oli jo vierähtänyt tovi, joten valmistuminen tuntui taakse jääneeltä ajatukselta. Soitin ja kerroin tilanteeni ja muutaman päivän päästä huomasin istuvan Helinän työpöydän ääressä ja arvioimme opintojeni tilanteen ja valmistumisaikataulua.

Lauri, aloitti opintonsa vuonna 1999, valmistui vuonna 2009

Henkilökohtaisesta ohjauksesta, avustamisesta oppinnäytetyöpaikan (työelämän toimeksiannot) löytymisessä sekä mahdollisuudesta nopeaan palautteeseen oppinnäytetyöprosessin eri vaiheissa haluttiin tehdä hautomon tärkeimpiä toimintatapoja. Projektin toteutettiin Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun toiminta-alueella ja sen käytännön toteutuksesta vastasi Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Centria tutkimus ja kehitys.

Valmistumishautomon perustamisen taustalta voidaan nähdä myös tietynlaista kokeilunhalua. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa tiedettiin, että hiukan vastaavanlaista hautomotoimintaa oli hyvällä menestyksellä kokeiltu yliopistojen piirissä. Esimerkiksi ammattikorkeakoulun kanssa samalla kampuksella toimivalla Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksella oli jo reilun kymmenen vuoden kokemus Maisterihautomosta, graduttomien yliopisto-opiskelijoiden tukemiseen keskittyneestä ohjausyksiköstä. Maisterihautomo (vaikka keskittyikin vain oppinnäytetöiden ohjaamiseen) oli osoittautunut äärimmäisen tehokkaaksi toiminnassaan. Käytännössä yhden henkilötyövuoden palkkakustannuksella Maisterihautomo oli kyennyt auttamaan vuosittain noin 60 ”toivonsa kadottanutta” opiskelijaa maisterin tutkintoon. Noin vuosikymmenen aikana Maisterihautomon tuella valmistuneita maistereita oli reilu 600. Nyt siis haluttiin nähdä, missä määrin tällaista toimintaa voitaisiin soveltaa ammattikorkeakouluympäristöön. Samoin, tiedettiin,

että opiskelijoiden kokemukset hautomotoiminnasta – muissakin korkeakouluissa – olivat olleet myönteisiä. Mikäli malli toimisi ammattikorkeakouluympäristössä, se, tai osa siitä, voitaisiin integroida osaksi korkeakoulun pysyvää toimintaa. Näin siis ajateltiin ja näin toivottiin.

Hankkeelle nimettiin rahoituspäätöksen edellytysten mukainen ohjausryhmä, jonka pääasiallisena tehtävänä oli projektisuunnitelman toteutumisen seuranta ja toiminnan ohjaus projektipäätöksen mukaisesti. Ryhmän vastuulle kuului myös seurata projektin sisällöllisten tavoitteiden ja vaikuttavuuden saavuttamista sekä tukea ja kehittää hankkeen toteutusta, yhteensovittamista muiden strategioiden toimeenpanon kanssa, tulosten kehittämistä, levittämistä ja juurruttamista hanketoiminnan ulkopuolelle ja sen jälkeen.

Luonnollisesti ohjausryhmälle kuului myös muita vastuita. Ohjausryhmän tehtävänä oli, paitsi arvioida hankkeen etenemistä, myös esittää muutoksia tai täsmennyksiä suunnitelmaan. Mikäli Valmistumishautomo-hanke syystä tai toisesta ei olisi edennyt suunnitelman mukaisesti, ohjausryhmän vastuulle olisi jäänyt hankkeen toiminnan uudelleen suuntaaminen. Rahoittajan (Pohjanmaan ELY-keskus) tehtävänä oli puolestaan arvioida ohjausryhmän työskentelyä sekä tehdä päätöksiä hankkeen rahoituksesta tai rahoittamatta jättämisestä.

1.3 Monipuolisia, joustavia opetuskokeiluja

Valmistumishautomolle myönnettiin rahoitus jo vuoden 2008 loppupuolella. Hankkeen silloisen projektipäällikön päällekkäisten tehtävien (oppilashuoltotehtäviä, muita projektitehtäviä yms.) vuoksi hautomon toimintaa ei kuitenkaan saatu käyntiin täysin suunnitelmaan merkityn aikataulun mukaisesti. Tästä huolimatta hankkeelle määritelty päätavoite haluttiin pitää kirkkaana mielessä: pyrkiä auttamaan opintojensa etenemisessä ongelmia kohdanneita Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoita.

Hankkeen käynnistymisen kannalta olikin suuri etu, että valmistelutyötä oli tehty jo ennen hankesuunnitelman laadintaa. Niinpä jo ennen Valmistumishautomon käynnistämistä tiedettiin esimerkiksi se, että Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa oli vuonna 2008 ”yliaikaisia” opiskelijoita hieman yli 400. Heistä puolestaan lähes 80 oli ilmaissut halunsa tulla projektiin mukaan, mikäli sellainen tulisi saamaan rahoituksen.

Kun näin ilmoituksen Valmistumishautomo-projektista, mietin että tämä on se minun juttuni, nyt puristan opinnot loppuun ja valmistun!

Lauri, aloitti vuonna 1999, valmistui vuonna 2009

Rahoituksen varmistuttua selvitys- ja tilastointityötä jatkettiin. Valmistumishautomon alkuvaiheen toiminnasta vastaavan projektipäällikön (Helinä Moilanen) ensitoimena oli koota kaikkien varsinaiseen kohderyhmään kuuluvien opiskelijoiden ajan tasalla olevat opinto- ja yhteystiedot. Hankesuunnitelman mukaisesti kohderyhmäksi valikoituivat kaikki Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun eri yksiköissä yliajalla opiskelevat opiskelijat, lukuun ottamatta ammattikorkeakoulun Pietarsaaressa toteuttavaa koulutusta. Pietarsaaressa toteuttavan koulutuksen poisjäämisen syynä oli kaupungin kuuluminen Pohjois-Suomen ESR-toimenpideohjelman ulkopuolelle. Tämä tietysti oli harmi, mutta asialle ei voinut olla EU-byrokratian vuoksi voitu mitään.

Aivan alkuun Valmistumishautomon toiminta oli huomattavasti vilkkaampaa Kokkolassa kuin Ylivieskassa. Vähitellen – hankkeen saatua puuhakkaita kannattajia myös ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön henkilökunnasta – toiminta alkoi yhä enemmän muistuttaa projektin toimintaa Kokkolassa. Ajantasaisten opinto- ja osoitetietojen keräämisen ohessa aloitettiin myös paljon työtä vaativa henkilökohtaisten oppimissuunnitelmien laadinta.

Käytännössä tämä työ oli pitkälti Valmistumishautomon projektipäällikön harteilla. Projektipäällikkö, paitsi ”hopsasi”² suuren määrän hautomon siipien suojiin saatuja opiskelijoita, myös pyrki (kaiken muun ohessa) tukemaan opiskelijoita heidän keskeneräisissä opinnäytetöissään. Mahtavasta työmäärästä huolimatta muitakin opiskelua tukevia toimintoja ehdittiin kokeilla. Melko pian hankkeen käynnistymisen jälkeen järjestettiin esimerkiksi ensimmäiset matematiikan tukikurssit. Näistä saatiin erittäin rohkaisevia kokemuksia, sillä opiskelijoiden antama palaute oli hyvää.

Opiskelijoiden kanssa on ollut todella mukava työskennellä ja meillä on myös ollut mukavia opettajia projektissa mukana, joiden kanssa yhteistyö on sujunut pääosin hyvin, kun vaan on muistettu ottaa heidät ajoissa mukaan suunnitelmien toteuttamiseen. Kyllä se, kun on nähnyt kuinka täysin epätoivoon vaipunut opiskelija on saanut taas kiinni opiskelusta ja lopulta valmistunut, se on ollut aivan mahtava tunne. Tippa linssissä joka kerta!

Valmistumishautomon projektipäällikkö

Samalla, kun Valmistumishautomon projektipäällikkö, yhdessä opinto-ohjaajien ja koulutusohjelmavastaavien kanssa kokosi ”potentiaalisten hautomolaisten” listaa, myös opiskelijat itse alkoivat aktivoitua. Pian nähtiin, että mitä pidemmälle hautomoprojekti eteni, sitä useammin ilmaantui opiskelijoita, jotka olivat löytäneet hankkeen ja pyysivät oma-aloitteisesti apua vaikeaksi koemaansa opiskelutilanteeseen. Tämä ei tietenkään ollut ihme, sillä Valmistumishautomo oli varsin aktiivinen tiedottamisessaan. Se kuulutti toiminnastaan, paitsi opiskelijoille, myös ammattikorkeakoulun henkilökunnalle sähköpostin, portaalin, projektin omien www-sivujen, mutta myös sosiaalisen median välityksellä.

Sähköpostin äärellä tuli vietettyä paljon aikaa vastaillen opiskelijoiden mitä kummallisimpiin kysymyksiin, mutta aina se oli yhtä mielenkiintoista. Meillä on hienoja opiskelijoita!

Valmistumishautomon projektipäällikkö

Varsinainen ohjaus- ja tukityö eteni hyvin yksinkertaisen kaavan mukaan: kontaktin synnyttyä pyrittiin löytämään sopiva tapaamisaika. Kun tällainen keskustelu-aika löytyi, käytiin lävitse henkilökohtainen opintosuunnitelma, jota opinto-ohjaajan ja/tai koulutusohjelmavastaavan kanssa oli usein jo ehditty valmistella. Projektia leimasi selkeys ja arkijärkisyys. Tämä näkyi muun muassa siinä, että opiskelijan kanssa sovituista tavoitteista ja välitavoitteista pyrittiin sopimaan konkreettisesti. Valmistumista ja tutkinnon saamista ei haluttu jättää ”johonkin epämääräiseen

² Käytännössä tämä työ tarkoitti sitä, että Valmistumishautomon projektipäällikkö teki opintosuunnitelmia koskevat ehdotukset, jotka puolestaan menivät koulutusohjelmajohtajille hyväksyttäväksi.

tulevaisuuteen”, vaan kunkin opiskelijan kanssa laadittiin myös selkeä valmistumissuunnitelma juhlallisine valmistumisajankohtineen.

Valmistumishautomon väliraportit paljastavat, että vuoden 2008 jälkeen hankkeen toiminta alkoi vakiintua. Vähin erin se alkoi saada myös lopullista laajuuttaan. Hankkeen toisena vuotena (2009) Valmistumishautomon toiminnassa laskettiin olevan mukana noin 125 opiskelijaa, mutta keväällä 2011 joukko oli kasvanut jo yli kolmen sadan! Tuolloin voitiin myös todeta, että hautomon toiminta oli käytännössä painottunut muutamaa keskeiseksi todettuun perustoimeen: tavoitteena oli tarjota opiskelijoille yleistä ohjausta ja tukea opintojen etenemiseksi (erityisesti opinnäytetyöhön liittyvissä ongelmissa), mutta pyrkiä mahdollisuuksien mukaan kehittämään myös uusia valmistumista edistäviä toimintamalleja.

Tarpeelliseksi oli selvästikin tullut löytää vaihtoehtoisia tapoja suorittaa puuttuvia opintojaksoja. Yhä tärkeämmiksi tulivat myös erilaiset tukiopintojaksot, joita alettiin järjestää – työssä käyvien opiskelijoiden toiveiden mukaisesti – joko iltaisin tai viikonloppuisin. Myös perinteisen ammatikorkeakouluopetuksen painopisteitä räätälöitiin. Esimerkiksi matematiikan kursseissa pääpaino alkoi olla laskuharjoituksissa, kun taas fysiikassa tehtiin puuttuvia laboratorioharjoituksia ja näihin liittyviä raportointeja. Valmistumishautomon tarpeisiin syntyi myös Matikkapaja, jossa opiskelijat saivat itsenäisesti ryhmänä laskea talousmatematiikan laskuja.

Tukiopintojakso oli erittäin hyvä ja tehokas. Laskemiseen käytettiin paljon aikaa ja laskujen hahmottaminen kävi helpommaksi.

Tukikurssille osallistunut opiskelija

Näillä tunneilla sai hyvät opit, jonka jälkeen kotona tehtävien laskeminen oli helppoa. Tällaiset tuetut opintojaksot sopivat omaan elämäntilanteeseeni paremmin kuin hyvin. Tämä toiminta lisää varmasti roikkumaan jääneiden opiskelijoiden valmistumista.

Tukikurssille osallistunut opiskelija

Lisäisin ehdottomasti matemaattisten aineiden lähiopetusmäärää tai sitten taso- tai tukikursseja. Matematiikkaa kun ei opi muuta kuin laskemalla ja monilta se kotona laskeminen ei oikein suju.

Valmistumishautomon projektipäällikkö

Matematiikan opintoihin sovellettiin myös monimuoto-opetuksen hyväksi koettuja keinoja tarjoamalla opiskelijoille ”Geometriaa ja trigonometriaa virtuaalisesti” -niminen opintojakso. Tällä jaksolla opiskelijat saattoivat osallistua opetukseen haluamallaan tavalla: perinteisesti lähiopetuksessa, reaaliaikaisesti verkon välityksellä (luentovideo) tai perehtymällä luentotallenteisiin portaalin kautta hänelle itselleen sopivana ajankohtana. Valmistumishautomon pyrkimyksestä päästä vaivojaan säästämättä tavoitteisiin osoittaa se, että kaikkia edellä mainittuja tapoja oli myös mahdollista yhdistellä, ellei mikään niistä yksinään tuntunut sopivan opiskelijan elämäntilanteeseen tai hänen oppimistyyliinsä!

Ensimmäinen ”virtuaalisesti” käyty kurssini ja kaikki toimi hyvin. Opetustapa oli hyvä, ensin teorian ja sitten laskettiin laskut, jotka vielä tarkistettiin hyvien selitysten kera. Teoriaosuudessa tuli välillä paljon tekstiä, mutta asia selveni hyvin sitä kautta. Tällainen opetus olisi voinut olla perusgeometrian kurssin tilalla :). Niin, ja tallenteiden katselu sujui moitteetta hieman hitaammallakin yhteydellä.

Piia, tuleva tradenomi, töissä Espoossa

Kaiken kehittyneen ohella pidettiin kuitenkin kirkkaana mielessä korkeakoulutasoisen opiskelun vaatimukset. Pelkkä passiivinen läsnäolo ei riittänyt (esimerkiksi matematiikan) opintojakson läpäisemiseen. Kustakin opintojaksosta pääsi lävitse ainoastaan, jos onnistui läpäisemään siihen sisältyneet kaksi välitenttiä tai lopputentin. Tentit olivat pakollisia riippumatta siitä, oliko opiskelija osallistunut lähiopetukseen vai virtuaaliopetukseen.

Kaiken kaikkiaan kokemukset tukiopintojaksoista erilaisine variaatioineen olivat hyvin rohkaisevia. Osa tuetuista opintojaksoista järjestettiin Ylivieskassa ja osa Kokkolassa tekniikan ja liiketalouden yksikössä. Näissä kokeiluissa Valmistumishautomo sai korvaamatonta tukea ammattikorkeakoulun opettajilta, jotka lähtivät ennakkoluulottomasti suunnittelemaan vastuullaan oleville opintojaksoille vaihtoehtoisia toteutustapoja. Opintojaksojen päätteeksi järjestettiin aina tentti, jonka onnistui yleensä läpäisemään noin 80 prosenttia jaksoille osallistuneista opiskelijoista. Poikkeuksena oli fysiikan laboratoriokurssi, johon osallistuneista opiskelijoista noin puolet sai keskeneräiset laboratoriotyönsä tai raporttinsa valmiiksi.

Valmistumishautomon puitteissa luotiin muitakin opinnäytetyö-, opiskelu- ja uraryhmämalleja opiskelijoiden valmistumisen ja työllistymisen tukemiseksi. Esimerkiksi keväällä 2010 kokeiltiin Kokkolassa ja Ylivieskassa ensimmäistä kertaa Tutkinto valmiiksi -pienryhmiä.

Myös Tutkinto valmiiksi -ryhmät ovat olleet hyviä. Niitä pitäisi pyörittää ehdottomasti kaikissa yksiköissä ainakin 1/lukukausi/yksikkö. Siellä opiskelijat saavat vertaistukea samankaltaisten ongelmien parissa kamppailevilta.

Valmistumishautomon projektipäällikkö

Tutkinto valmiiksi -pienryhmien ohjaajina toimivat hankkeen projektipäällikkö, opinto-ohjaajat, opintopsykologi ja opintotukilautakunnan sihteeri. Ryhmissä keskusteltiin opiskeluun liittyvistä haasteista ja mahdollisista ongelmista, mutta myös muista opiskeluun oleellisesti liittyvistä aiheista, kuten motivaatiosta, ajankäytön hallinnasta, opintojen rahoittamisesta ja toimeentulosta. Ryhmän toiminnasta saatiin osallistujilta siinä määrin kiittävää palautetta, että toimintaa päätettiin jatkaa koko projektin loppuvaiheen ajan. Saadun palautteen kannustamana perustettiin keväällä 2011 myös vieraskielisille opiskelijoille uusi englanninkielinen ryhmä, mikä sekin sai erittäin positiivisen vastaanoton kaikilta ryhmään osallistuneilta.

Tuonnempana tässä raportissa tarkastellaan muun muassa Tutkinto valmiiksi -ryhmien toimintaa ohjaajan näkökulmasta.

1.4 Ryhtiä ja puhtia opinnäytetyöskentelyyn

Opinnäytetyöskentelyn tukeminen oli kaiken aikaa keskeisimpiä Valmistumishautomon toimintamuotoja. Tähän haasteeseen oli ehdottomasti vastattava, sillä jo hankkeen esiselvitysvaiheessa ilmeni, että monet Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijat kokivat yhdeksi valmistumisensa esteeksi nimenomaan opinnäytetyön tekemiseen ja ohjaamiseen liittyvät pulmat.

Eräs opinnäytetyöskentelyyn liittyvä ongelma oli ollut työskentelyä koskevan palautteen saaminen: sitä ei joko saanut riittävästi tai se oli tullut ”liian myöhään”, esimerkiksi vasta viikkojen päästä siitä, kun palautetta oli pyydetty. Aina ongelmat eivät tosin olleet yhtä selvärajaisia:

Kyllä opiskelijat riittävästi ohjausta opintoihinsa saavat, ongelmana on se, että he eivät aina edes ymmärrä, mikä sitä ohjausta oikein on! Osa ohjauksesta tulee liian aikaisessa vaiheessa ja on näin ollen opiskelijoille vielä yhden tekevää. Opinto-ohjaajilla on aivan liian paljon opiskelijoita/opinto-ohjaaja, joten heillä ei ole aikaa paneutua kaikkien opiskelijoiden ongelmiin, vaikka parhaansa tekevätkin. Yksi Hautomon mahtavista jutuista on ollut se, että olen saanut olla mukana opinto-ohjaajien tiimissä, missä olen saanut kertoa omia kokemuksia-ni projektista ja opinto-ohjaajat vastaavasti ovat voineet kertoa omista kokemuksistaan opiskelijoiden keskuudesta.

Valmistumishautomon projektipäällikkö

Ei siis ihme, että henkilökohtainen ohjaus (joissakin tapauksissa jopa suoranainen ”vierihoito”), avustaminen sopivan opinnäytetyöpaikan löytämisessä sekä mahdollisuus nopeaan palautteeseen opinnäytetyöprosessin eri vaiheissa saivat opiskelijoilta paljon positiivista palautetta: juuri tätä oli odotettu!

Jo ensi kerralla huomasin, kuinka sain tukea ja kannustusta opintojen päättämiseen, sekä selkeää ohjausta opinnäytetyön tekemiseen. Prosessi toimi erittäin mutkattomasti, joten yhdessä laadittu aikataulu piti ja opinnäytetyön sain luovuttaa määräajassa.

Lauri, aloitti opintonsa vuonna 1999, valmistui vuonna 2009

Opinnäytetyöprosessin tukemiseksi järjestettiin hankkeen aikana myös neljä opinnäyteiltapäivää (kaksi kolmen luentotunnin tilaisuutta Kokkolassa ja kaksi vastaavaa tilaisuutta Ylivieskassa), joihin osallistui yhteensä lähes 400 asiasta kiinnostunutta opiskelijaa. Positiivista oli, että myös useita opinnäytetyön ohjaajia saapui jokaiseen tilaisuuteen. Tämän lisäksi opinnäytetöiden ohjaajia, opettajia ja muuta henkilökuntaa muistettiin tarjoamalla heille erikseen ohjaajakoulutusta. Myös tämän koulutuksen koettiin onnistuneen erinomaisesti. Osallistujat saivat käytännön työkaluja omaan ohjaustyöhönsä. Samalla päästiin vaihtamaan ajatuksia erilaisia ohjauskokemuksia omaavien kollegoiden kanssa. Tämän kaiken koettiin tarjoavan eväitä ohjaamisen arkeen ja vahvistavan ohjaajaidentiteettiä. Saadun palautteen mukaan koulutuksen aiheet olivat ajankohtaisia ja jopa puhuttelevia.

Tehtäessä lopullista arviota Valmistumishautomon merkityksestä, on huomattava, että opiskelijoiden opintojen ohjaamisen ja kaikinpuolisen tukemisen ohella hankkeella on selvästi ollut myös muita tärkeitä merkityksiä. Jo hankkeen aikana pantiin merkille, että Valmistumishautomo toimi ammattikorkeakoulun sisällä opetuksen laadun kehittämistä koskevan keskustelun tärkeänä herättäjänä. Toivottuihin tuloksiin esimerkiksi keskenikäisten opinnäytetöiden tukemisessa päästään auttamalla opiskelijoita, mutta tukemalla koulutuksen keinoin myös opinnäytetöiden ohjaajia. Laadukas koulutus auttaa huomioimaan opiskelijoiden yksilöllisiä elämäntilanteita, voimavaroja ja tavoitteita. Ensiarvoisen tärkeää on myös yhteisen kielen löytäminen. Opintojen menestyksellinen ohjaaminen on osoittanut, että rautalankaa ei pidä säästää. Vaikka Valmistumishautomo-tyyppisillä hankkeilla ei yksinään kukisteta massiivisia korkeakouluopetukseen liittyviä ongelmia, ne voivat parhaimmillaan osoittaa, että vähäisilläkin resursseilla voidaan saada aikaan paljon. Näin kävi tässäkin tapauksessa: pienet toimet tuottavat yhdessä paljon, kunhan ne ovat tarkoituksenmukaisia!

Tämä raportti osoittaa, että Valmistumishautomon kaltaiselle toiminnalle on suomalaisten korkeakoulujen arjessa selvä tarve. Hankkeen loppuvaiheessa Valmistumishautomon vakinaistamisesta osaksi Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun toimintaa tehtiin esitys, joskaan se ei realisoitunut. Esityksessä painotettiin toiminnan taloudellista kannattavuutta. Jo valmistuneiden tutkintojen perusteella se ”maksaisi itse itsensä”. Toisaalta, se täydentäisi luontevasti korkeakouluyksikön toimintaa, sillä ammattikorkeakouluilla ei tyypillisesti ole osoittaa esimerkiksi keskenikäisten opintojen tukemiseen riittävää yksilökohtaista ohjausta. Kokonaisuutena arvioiden ammattikorkeakoulujen toiminta tuntuu olevan liian verkkaista vastataksaan työ- ja perhe-elämän rytmissä mukana olevien opiskelijoiden ohjaustarpeisiin. Tämän puutteen ”notkea ja nopeasti reagoiva” Valmistumishautomo osoitti.

Yksi tapaus on jäänyt erityisesti mieleen, koska tämän tytön kanssa tehtiin töitä todella paljon. Hän tuli ensimmäiseen Tutkinto valmiiksi -ryhmään ja kertoi, kuinka hänen opintonsa olivat sujuneet aluksi täysin suunnitelmien mukaan – ehkä vähän jopa etuajassakin – joten tämä antoi hänelle mahdollisuuden ottaa hiukan löysemmin rantein.

Ennen kuin hän huomasikaan, lähes kaikki opiskelutoverit olivat valmistuneet ja hänellä oli vielä muutama kurssi tekemättä ja lisäksi opinnäytetyö, mihin hänellä ei ollut motivaatiota laisinkaan!

...

Opinnäyte lähti etenemään kankeasti. Asioita vaikeutti suunnattomasti se, että hän muutti pois opiskelupaikkakunnalta ja meni töihin. Hän alkoi toisen ystävänsä kanssa kirjoittaa loistavaa blogia opinnäytetyön tekemisen vaikeudesta.

Blogi oli hänelle hieno keino purkaa turhautumista, mutta jossakin vaiheessa kyllä mainitsin hänelle, että jos hän olisi nähnyt yhtä paljon vaivaa omaan opinnäytetyöhönsä, olisi se jo valmis ;). Monen tyyppisiä vaikeuksia oli ja lähettelin hänelle säännöllisesti viestejä sähköpostilla ja fb:n kautta (niitä harvoja, jotka hyväksyivät tämän lähestymistavan), että kuinkas se opinnäytetyö edistyy. Aina hän lupasi tehdä parhaansa. Minä kyllä jossakin vaiheessa menetin jo toivoni, kunnes hän lähetti minulle pitkän viestin jossa kertoi, että nyt tästä on pakko tehdä loppu.

Eräpäivän lähestyessä työ oli valmis ja en koskaan ole ollut niin onnellinen, kun olin siinä keväisessä publiikissa, jossa hän sai tutkintotodistuksensa. Sain häneltä pienen muiston ja sen mukana oli kortti, joka sai minut kyyneliin: ”Kiitos, kun jaksoit uskoa silloinkin, kun en sitä itse jaksanut. Ikuisesti kiitollisena X”. Kortti kuuluu yhä minun aarteisiini!!!!

Valmistumishautomon projektipäällikkö

Oli kaikin puolin ilahduttavaa huomata, miten suurella ilolla pieni ”mikroyksikkö” otettiin vastaan sekä opiskelijoiden, yksittäisten opettajien, mutta myös muun henkilökunnan piirissä. Eikä ihme, sillä vuosi vuodelta Valmistumishautomo näytti venyvän yhä parempiin tuloksiin. Hankkeen lopussa kootut tulokset osoittavat, että oikein kohdennettu ohjaus ja tuki motivoi opintoihin, se tukee opiskelijan urasuunnittelua ja ammatillista kasvua, edistää heidän työhön siirtymistään – sanalla sanoen: kohentaa työelämään siirtyvän nuoren aikuisen elämän mielekkyyttä. Tulkoon vielä kauniiksi lopuksi mainittua, että lukuvuosien 2009–2012 aikana Valmistumishautomossa järjestettiin yhteensä 48 opinnäytetyö-, ura tai opiskeluryhmää, joihin osallistui kaikkiaan 593 opiskelijaa!

Kun hanke vuoden 2012 toukokuun lopussa päätettiin, sen todettiin auttaneen lähes 150 opiskelijaa tutkintoonsa. Upeaa!

Lähteet

Hakala, J.T & Korteniemi, K. 2004. Graduttomuutta koskeva julkaisematon selvitys. Jyväskylän yliopisto. Chydenius-Instituutti.

Opetusministeriö. 2007. Koulutus ja tutkimus 2007 - 2012. Kehittämissuunnitelma.

2. TUTKINTO VALMIIKSI -RYHMÄT OPISEKELIJOIDEN MIELENTERVEYDEN EDISTÄJÄNÄ

Ryhmänohjauksen vaikutuksista opinnoissaan viivästyneiden nuorten elämäntulkkuun ja mielen-terveyteen ei ole saatavilla luotettavaa tutkimukseen perustuvaa tietoa. Ryhmätoiminnan vaikut-
tavuutta nuorten ja opiskelijoiden mielen-terveyteen on kuitenkin tutkittu melko paljon muissa
urakehityksen vaiheissa. Arvioinkin tässä artikkelissani Tutkinto valmiiksi -ryhmien³ mahdollisia
vaikutuksia osallistujien mielen-terveyteen saatavilla olevan tutkimustiedon ja Centria ammatti-
korkeakoulussa hankkimamme kokemuksen pohjalta.

2.1 Opiskelijoiden mielen-terveyden edistämisestä

Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan mielen-terveys on psyykkisen hyvinvoinnin tila, jossa
yksilö ymmärtää kykynsä, kykenee selviytymään normaaleista elämän stressitilanteista, kykenee
tuottavaan työskentelyyn, mutta myös osallistumaan yhteisönsä toimintaan. Mielen-terveyden
edistämällä tarkoitetaan toimia, joiden tavoitteena on tukea ihmisten selviytymistä elämäntulk-
kuun liittyvissä haasteissa, lievittää stressiä ja siten lisätään psyykkistä hyvinvointia ja tyytyväi-
syyttä elämään. Tavoitteeseen pyritään vahvistamalla yksilöiden selviytymis-, stressinhallinta- ja
ongelmanratkaisukeinoja ja selviytymistä ja hyvinvointia tukevia sosiaalisia suhteita sekä sosiaa-
listen yhteisöjen ja organisaatioiden terveyttä tukevia toimintoja ja palveluja. Hyvin suunnitel-
luilla tukitoimilla pystytään myös ennaltaehkäisemään stressaavien elämäntilanteiden laukaise-
mien mielen-terveyden häiriöiden, kuten masennuksen tai ahdistuneisuushäiriön, esiintyvyyttä.

Nuorten ja nuorten aikuisten opinto- ja työuran sekä mielen-terveyden kehityskulut vaikuttavat
toisiinsa monimutkaisella tavalla. Ensinnäkin psyykkinen rasittuneisuus ja mielen-terveyden häi-
riöt ovat merkittävä opiskelukykyä heikentävä tekijä. Toisaalta ongelmat opintouralla lisäävät
psyykkistä rasittuneisuutta erityisesti niillä joiden opiskelukyky on rajoittunut. Kauan jatkuessaan
psyykkisesti kuormittava tilanne saattaa johtaa opintojen keskeytymiseen ja lopulta vaikeisiin työ-
kyvyn, työuran ja mielen-terveyden ongelmiin. Mielen-terveyden häiriö onkin yleisin työkyvyttö-
myyseläkkeiden syytekijä nuorissa ikäryhmissä.

Tutkimusten mukaan runsas viidennes nuorista ja nuorista aikuisista kärsii vähintään yhdestä
mielen-terveyden häiriöstä. Näistä häiriöistä yleisimpiä ovat mieliala-, ahdistuneisuus, käytös- ja
päihdehäiriöt. Noin puolella mielen-terveyden häiriöön liittyy toimintakyvyn heikkenemistä. Elä-
mäntulkun kokonaisuutta tarkasteltaessa on havaittu, että noin neljännes kaikista ihmisistä kärsii
mielen-terveyden häiriöstä jossakin elämän vaiheessa. Nuoruuden ja nuoren aikuisuuden merki-
tystä mielen-terveyden häiriöiden puhkeamisessa korostaa etenkin se, että 75 prosenttia aikuisten
mielen-terveyden häiriöistä on havaittu alkavan ennen 24 vuoden ikää. Nuoruudessa ja varhaisai-
kuisuudessa mielen-terveyden ongelmia laukaisevina tekijöinä pidetään psyykkistä kuormitusta,
joka liittyy ikävaiheen haasteisiin itsenäistymisessä, opiskelussa, ammatinvalinnassa ja toteutta-
misessa, ystävyys- ja rakkaussuhteiden luomisessa sekä identiteetin rakentamisessa ja lujittami-
sessa. Paras keino estää häiriön jatkuminen aikuisiällä on häiriön varhaisessa kehitysvaiheessa

3 Tutkinto valmiiksi -ryhmistä käytetään tässä raportissa jatkossa nimitystä TV-ryhmä.

aloitettu hoito. Tästä huolimatta mielenterveyden häiriöiden kehittyminen jää usein tunnistamatta ja suurin osa mielenterveyden häiriöistä kärsivistä nuorista ei valitettavasti saa tarvitsemaansa hoitoa. Niinpä monet asiantuntijat ovat ehdottaneet, että mielenterveyden edistämisen ja mielenterveyspalvelujen painopistettä tulisi siirtää ennalta ehkäisemiseen ja varhaiseen tunnistamiseen ja puuttumiseen, eli aikuisuudesta nuoruuteen.

Kouluja ja oppilaitoksia pidetään ihanteellisina ympäristöinä mielenterveyttä edistävien toimien ja palvelujen järjestämiselle. Opiskeluympäristöissä tukitoimet voidaan suhteellisen helposti kohdentaa suurelle joukolle nuoria, jotka kohtaavat samanaikaisesti saman kuormittavan elämäntilanteen, esimerkiksi koulutusuran valinnan, opintojen viivästymisen tai työelämään siirtymisen. Opintojen ja mielenterveyden välinen suhde tulisikin aina huomioida opiskelijoille suunnattujen ohjauspalveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

2.2 Tutkinto valmiiksi -ryhmien mahdollisten mielenterveysvaikutusten arviointia

ESR-rahoitteisen Valmistumishautomon toimintaan liittyen Centria ammattikorkeakoulussa alettiin kokeilla Tutkinto valmiiksi -ryhmiä opinnoissaan viivästyneiden tukemisessa. Vastaavanlaisia ryhmiä on kokeiltu muuallakin Suomen korkeakouluissa. Melko pian kokeilun käynnistämisen jälkeen voitiin todeta, että ryhmätoiminta merkitsi opinnoissaan viivästyneiden opiskelijoiden selviytymisen tukemista tutkinnon suorittamisessa. Tämän vuoksi ryhmä voi – parhaimmillaan – lisätä laajastikin osallistujien elämänlaatua ja opiskelu- sekä uratytyytyväisyyttä.

*Sain ryhmältä vertaistukea huomaten, etten ollut ainut samassa tilanteessa oleva (=opinnot myöhässä töiden takia). Suurin hyöty oli se, että sain **loppukurssit** jonkinlaiseen järjestykseen ja luotua suunnitelman niiden suorittamiseksi.*

TV-ryhmään osallistunut opiskelija

Kun tutkintojen suorittamista edistetään, parannetaan samalla nuorten edellytyksiä selviytyä muista aikuisuuteen siirtymiseen liittyvistä haasteista, kuten taloudellisen itsenäisyyden saavuttamisesta, ammatinvalinnan ja ammatillisen minäkuvan toteuttamisesta sekä ammatillisen identiteetin vakiinnuttamisesta. Näillä kaikilla elämänhallintaa lisäävillä tekijöillä on merkittävä psyykkistä kuormittuneisuutta vähentävä ja hyvinvointia vahvistava vaikutus. Samalla interventio voi ennaltaehkäistä vakavampia mielenterveyden häiriöitä, joita psyykkisen stressin jatkuminen ja elämänhallinnan ongelmien paheneminen mahdollisesti laukaisisi.

Interventioiden oikeaa kohdentamista ja ajoitusta pidetään yhtenä keskeisenä vaikuttavuutta määräävänä tekijänä, joka tulisi huomioida aina opiskelijoiden mielenterveyttä edistävien toimien ja palveluiden suunnittelussa. Ryhmätarjonnasta tiedottaminen yleisesti intranetissä, ilmoitustaululla tai sähköpostissa ei riitä avuntarpeessa olevien opiskelijoiden tavoittamiseksi. Opinto-ohjaajien ja opintopsykologien työskentely ryhmäintervention kohdentamisessa ja osallistujien ohjaamisessa ryhmiin on ratkaisevaa. Lisäksi ammattikorkeakouluissa on tarvetta kehittää ohjaushenkilökunnan, opettajatuutoreiden, erityisopettajien ja opinnäyteohjaajien yhteistyömalleja opinnoissaan viivästyneiden varhaisessa tunnistamisessa ja ryhmätoimintaan ohjaamisessa. Näin pystytään tehostamaan ryhmätoiminnan kohdentamista ja varhaista puuttumista opiskeluongelmiin. Ohjaamalla opiskelijoita TV-ryhmiin opinto-ongelmien varhaisessa vaiheessa voidaan tehostaa interventioiden myönteisiä vaikutuksia heidän urakehitykseensä ja elämäntyytyväisyy-

teensä sekä ehkäistä tehokkaammin mielenterveyden häiriöiden kehittymistä. Henkilöstön yhteistyön tiivistäminen parantaa myös mielenterveyden häiriöiden varhaista tunnistamista ja opiskelijoiden hoitoon ohjaamista.

Ryhmätoiminnan kohdentamisessa on huomioitava ryhmiin ohjattavien opiskelijoiden mielen-terveys. Opinnoissaan viivästyneillä mielenterveyden häiriöiden riskitekijät, kuten psyykkinen rasittuneisuus, lievät masennus- ja ahdistusoireet, oppimisvaikeudet ja tarkkaavuushäiriöt, ovat yleisempiä kuin opinnoissaan normaalisti etenevillä. Useissa tutkimuksissa on havaittu, että mielen-terveyden häiriöiden riskitekijöitä omaavat eli ns. mielenterveyden häiriöiden riskiryhmään kuuluvat hyötyvät muita enemmän mielenterveyttä edistävien interventioiden ennaltaehkäisevistä vaikutuksista. Näiden tulosten perusteella voidaan olettaa, että ryhmänohjauksella voidaan vahvistaa juuri riskiryhmään kuuluvien opiskelukykä. Tällöin ryhmiin osallistuminen tukee ratkaisevasti heidän selviytymistään opintojen haasteista, lievittää stressiä ja ehkäisee esimerkiksi masennuksen kehittymistä.

Asioiden konkreettinen esillelaitto avasi itselle turvallisemman ja huo-jentuneen olon ja kun asiat käsiteltiin ryhmässä ja itsekseen, stressi pysyi poissa. Sain ryhmän aikana kuukaudessa enemmän aikaan kuin melkeinpä koko alkuvuotena. Ryhmä auttoi havaitsemaan ratkaisu-ja moneen ongelmiin, koska kaikki painivat samojen asioiden kanssa. Rästikitit suoritettiin ilman stressiä ja joka viikon lopetti ryhmän ta-paaminen. Viikon summaus ja keskustelut nollasivat viikon ja pystyi aloittelemaan viikonloppua kevyemmissä kengissä... Puhuminen ke-ventää ja kannustus kantaa.

TV-ryhmään osallistunut opiskelija

Opiskeluongelmien lisäksi opiskelukyky on keskeinen kriteeri ohjattaessa opinnoissaan viiväs-tyneitä nuoria TV-ryhmiin. On tärkeä muistaa, että opinnoissaan viivästyneiden ryhmät eivät ole oikea tapa auttaa sellaisia vaikeista mielenterveyden ongelmista kärsiviä opiskelijoita, joiden toimintakyky ei riitä ryhmässä käsiteltävien haasteiden käsittelyyn. Mielenterveyden häiriöiden, erityisesti depression, riski lisääntyy silloin, kun opiskelija sitoutuu tavoitteisiin, joiden toteut-tamiseen hänen senhetkinen opiskelukykynsä ei riitä. Esimerkiksi lievää depressiota syvemmin masentuneiden kohdalla ryhmään osallistuminen ei useimmissa tapauksissa edistä opintojen etenemistä, vaan heikentää hyvinvointia. Toisaalta on huomioitava, että osa kohtalaisesti masen-tuneistakin opiskelijoista säilyttää opiskelukykynsä ja pystyy suorittamaan opintonsa normaali-aisesti. Vajaakuntoisena sitoutuminen opiskelutavoitteisiin voi kuitenkin heikentää hoidon tehoa ja vaarantaa paranemisen esimerkiksi lisäämällä riittämättömyyden tunteita ja masennusoireita tai johtamalla tavoitteiden toteutumiseen, mutta uupumisen kustannuksella. Nämä opiskelijat tulee ohjata ensin mielenterveyspalveluihin ja mahdollisesti ryhmätoimintaan vasta sitten, kun opiskelu haasteineen tulee kuntoutumisen myötä ajankohtaiseksi.

Mielenterveyden häiriöiden, kuten masennuksen, tunnistaminen ja opiskelukyvyn arvioiminen on suhteellisen vaativa tehtävä. Siksi opiskelijoiden henkilökohtainen tapaaminen, moniamma-tillinen yhteistyö ja opintopsykologin asiantuntemuksen hyödyntäminen on tärkeätä ryhmien kokoamisessa ja toteuttamisessa. Aktiivinen ryhmäprosessi ja sen myönteiset vaikutukset opis-kelijoiden elämäntilanteeseen ja mielenterveyteen saavutetaan parhaiten silloin, kun ryhmäläisten osallistumismotivaatio on korkea ja he kokevat ryhmätoiminnan ja sen tavoitteet ajankohtaisiksi ja elämäntilanteeseensa sopiviksi.

Ammattikorkeakoulussa opintopsykologin ja opinto-ohjaajan yhteistyö korostuu opiskelijoiden ohjauksessa – näin on tapahtunut myös Centria ammattikorkeakoulussa. Tiiviimmillään yhteistyö on sitä, että opintopsykologi ohjaa opiskelijoita yhdessä opinto-ohjaajan kanssa. Tällöin opintopsykologi tukee opinto-ohjaajan työtä esimerkiksi mielenterveyden ongelmista tai oppimisvaikeuksista kärsivien opiskelijoiden kohtaamisessa siten, että asiakkaan toimintakyvyn rajoitukset tulevat huomioduiksi henkilökohtaisen opintosuunnitelman laadinnassa. Olemme ammattikorkeakoulussamme havainneet tämän yhteistyön syvenevän, kun opintopsykologi ja opinto-ohjaaja ohjaavat TV-ryhmiä yhdessä, työparina.

2.3 Lopuksi

Hyvin suunniteltujen ja toteutettujen sekä teoreettisesti perusteltujen ryhmämenetelmien hyödyntäminen opinnoissaan viivästyneiden tukemisessa näyttää verraten tehokkaalta toimenpiteeltä. Ensinnäkin, ryhmämuotoinen ohjaus on usein riittävä toimenpide viivästyneille opiskelijoille tyypillisten itsenäisen opiskelun, itseluottamuksen, tavoitteellisen toiminnan ja ajanhallinnan ongelmien ratkaisussa. Näin ollen oikein kohdennettu ryhmäinterventio on monien opiskelijoiden kohdalla yksilöohjausta kustannustehokkaampi, erityisesti ajankäytön resursseja säästävä vaihtoehto. Toiseksi, vertaistukeen ja yhteistoiminnallisiin menetelmiin perustuvalla ryhmänohjauksella on lisäarvonsa opiskeluyhteisön ulkopuolelle tipahtaneiden opiskelijoiden osallisuuden, opiskelumotivaation ja koko oppilaitoksen yhteisöllisyyden rakentajana. Ryhmässä syntynyt vertaistuki ja keskinäinen välittäminen siirtyvät rikastuttamaan myös ryhmätilanteen ulkopuolista sosiaalista elämää ja opiskelijoiden viihtyvyyttä korkeakoulun arjessa.

Ensimmäisellä kerralla ryhmässä keskusteltiin lähinnä siitä, miksi itse kukin ryhmään on tullut. Huomasin, että kun vain sanoi jollekin ääneen niistä rästitehtävistä ja omasta saamattomuudestaan, tuli tunne kuin joku nyt odottaisi minun saavan ne tehtyä. Samana päivänä tuli myös se pakkomotivaatio niiden tekemiseen. Kukaan ryhmässä ei siis niitä pakottanut tekemään, ihan itse minä itseni pakotin ja sainkin niistä suurimman osan suoritettua. Hyötynä koin myös sen, että pienryhmässä tuli tunne, että joitakin ihmisiä oikeasti kiinnostaakin juuri se minun valmistuminen ja ongelmat sen kanssa.

Minttu, aloitti opintonsa vuonna 2007, valmistui vuonna 2011

Kolmanneksi, yhteiskunnan rakenteelliset tekijät, kuten avoimien opiskelu- ja työpaikkojen määrä, eivät ole rajoittamassa opinnoissaan viivästyneiden ohjauksen vaikuttavuutta valmistumiseen samalla tavoin kuin esimerkiksi ammatinvalinnanohjauksen, valmistuvien uraohjauksen tai töttömiä ohjauksen vaikuttavuutta opintoihin tai työelämään sijoittumiseen. On ollut palkitsevaa havaita, että silloin kun opiskelijaa aktivoidaan opiskelutavoitteidensa saavuttamisessa, hän myös valmistuu.

Lähteet

- Aalto-Setälä, T. & Marttunen, M. 2011. Mielenterveyshäiriöiden esiintyvyys nuorilla ja nuorilla aikuisilla. Teoksessa K. Kunttu, A. Komulainen, K. Makkonen & P. Pynnönen P (toim.) *Opiske-luterveys*. Porvoo: Duodecim, 278–282.
- Barry, M. M. & Jenkins, R. 2007. *Implementing mental health promotion*. Oxford: Elsevier.
- Koivisto, P. 2010. *Preparing for working life: Effects of group counseling on adolescents' career development and mental health*. People and Work Research Reports 92. Helsinki: Finnish Institute of Occupational Health. Luettu 25.5.2012. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-261-017-1>

3. EPÄILIJÖIDEN KERHOLAISESTA KORKEAKOULUTUTKINNON SUORITTAJAKSI

Olen ollut ohjaamassa valmistumishautomon Tutkinto valmiiksi -ryhmiä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan kampuksella. Nämä ryhmät ovat osoittautuneet hyödylliseksi ja jopa arvaamattoman merkitykselliseksi opiskelijoiden opintojen edistymisen kannalta. TV-ryhmien sisältö ja toimintamalli ovat muotoutuneet kokemuksen karttuessa. Seuraavassa esittelen TV-ryhmän toimintatapaa, sisältöjä ja ryhmistä saatuja kokemuksia sekä opiskelijan että ohjaajan näkökulmasta.

3.1 Tutkinto valmiiksi -ryhmien käytännön toteutuksesta

TV-ryhmiä on toteutunut yksi ryhmä sekä syys- että kevätlukukaudella, eli yleensä kaksi ryhmää lukuvuodessa projektin ajan. Ryhmään on osallistunut kerralla enintään kymmenen opiskelijaa. TV-ryhmien ohjaajina ovat toimineet opinto-ohjaaja, opintopsykologi ja valmistumishautomon projektipäällikkö. Yleensä ryhmä on tavannut viikoittain viiden viikon ajan, kaksi tuntia kerrallaan. Tapaamisia on tarvittaessa jatkettu myös ryhmän päättymisen jälkeen, mikäli opiskelijat ovat näin halunneet. Yleensä ryhmät ovat tarttuneet tähän mahdollisuuteen tavata epävirallisesti myös ryhmän päättymisen jälkeen. Myös näissä tapaamisissa on ollut yksi tai useampi meistä ohjaajista mukana.

Ryhmään osallistumista on suositeltu opiskelijoille, jotka ovat yliajalla tai joilla opinnot ovat jääneet jälkeen sovitusta. Ryhmän markkinointi on tapahtunut sähköpostitse, ja jokunen opiskelija on ilmoittautunut ryhmään tätä kautta. Yleensä paras markkinointikanava on kuitenkin ollut henkilökohtainen kontakti opiskelijan ja opinto-ohjaajan välisessä keskustelussa. Lisäksi olen tehnyt suoramarkkinointia opiskelijoille sähköpostitse. Tähän ryhmään ovat kuuluneet esimerkiksi juuri määräaikaisen opiskeluoikeuden saaneet opiskelijat tai yliaikaiset opiskelijat. Henkilökohtaiseen sähköpostiviestiin reagoidaan helpommin kuin niin sanottuun massapostitukseen. Ryhmässä toimimisen luottamuksellisuutta painotettiin jo markkinointivaiheessa, joka omalta osaltaan on varmasti luonut turvallisuutta ennakoon sekä ryhmän kokoontumisten käynnistyttyä.

Opinto-ohjaajan työssä (itselläni suurin ohjaamani opiskelijaryhmä on ollut tekniikan alalta) kohtaan usein välttelykäyttäytymistä opintojen suhteen, kun kaikki ei ole kunnossa. Moni myös yrittää sinnitellä yksinään tai ilman apua viimeiseen saakka. Henkilökohtaisen kontaktin eli tapaamisen aikaansaamiseksi täytyy nähdä vaivaa. Kun opiskelijan kanssa on saatu järjestettyä tapaaminen, asiat lähtevät usein siitä etenemään ja myös TV-ryhmään osallistuminen on tullut puheisiin tässä vaiheessa. Ylivieskassa toteutetuissa ryhmissä tekniikan opiskelijoita on ollut eniten; onhan tekniikan ala myös opiskelijamäärältään laajin yksikön koulutusohjelmista.

3.2 Tunnelmia ryhmän käynnistyessä

Ensimmäinen TV-ryhmän tapaaminen on ollut aina jännittävää, jokaiselle osapuolelle. Ohjaajan mielessä on pyörinyt muun muassa kysymyksiä: Minkälaisia opiskelijoita ryhmässä on? Miten he toimivat keskenään? Löytyykö ryhmästä tuki ja kantava voima?

Mua jännitti todella tulla ensi kerralla tähän ryhmään mukaan.. Vaikka yritin karkottaa itsestäni jännitystä ajatuksella ”Minut on kutsuttu tähän ryhmään”, jännitin silti. Eka kerran jälkeen minulla oli hyvä mieli ja harjoitustehtävän tekeminen ja siitä tehdyn suunnitelman periodi 2:lle olen ollut hyvin motivoitunut opintoihini.

Tekniikan opiskelija, 6. opiskeluvuosi

Usein tästä jännityksestä on myös yhdessä keskusteltu, kun on hiukan päästy tutuiksi. Opiskelijoille on ollut vapauttava tieto, että myös ohjaajaa on jännittänyt tulla mukaan ensimmäiseen tapaamiseen.

Opintojen pitkittyminen tai opintoihin liittyvät etenemättömyyden ongelmat näyttävät olevan monelle opiskelijalle vaikea tai häpeällinen asia. Liittyneekö ajatusmalli suomalaiseen kulttuuriin? Senkin vuoksi olemme onnitelleet jokaista, joka on uskaltanut tulemaan ryhmään mukaan. Hyvin monen opiskelijan palautteessa mainittiin se, miten tärkeää oli huomata, että he eivät olleetkaan ainoita, jotka eivät ole pullahtaneet koulutusputkesta ulos suoraviivaisesti:

TV-ryhmän yksi suurimmista tuotoksista oli, että huomasin etten ole ainoa, jolla opinnot venyy! Sekin antoi ajattelemisen aihetta.

Tekniikan opiskelija, 6. opiskeluvuosi

Opiskelijalle saattoi olla hyötyä myös keskustella ryhmässä omista asioistaan, kun huomasi muidenkin kamppailevan samanlaisten pulmien kanssa. Vertaisryhmän tuki auttoi osallistujia hyväksymään opinnoissa kohdatut vastoinkäymiset ja siihen liittyvät tunteet.

Kurssilla käytiin läpi asioita joista itse ääneen puhuminen olisi ollut kiusallista. Mutta ryhmässä se oli paljon helpompaa, kun huomasi etten ole ainut jolla on tällaisia ongelmia.

Tekniikan alan opiskelija, 4. opiskeluvuosi

TV-ryhmään osallistumisesta⁴ ja annetuista tehtävistä suoriuduttuaan opiskelija on saanut yhden opintopisteen vapaasti valittaviin opintoihin.

⁴ Saadakseen suoritusmerkinnän, on opiskelijan täytynyt olla läsnä 80-prosenttisesti sovituista tapaamisista.

3.3 Mistä on Tutkinto valmiiksi -ryhmän sisällöt tehty?

Ryhmän tapaamisten sisällöt jätimme tietoisesti avoimeksi niin, että olemme voineet lähteä liikkeelle ryhmän omista tarpeista. Opiskelijoiden tilanteisiin, ongelmiin ja opiskelun esteisiin on pureuduttu ensimmäisessä ryhmätapaamisessa.

Ensimmäinen tunti, joka käsitteli ryhmäytymistä ym. oli mielestäni lupaava ja auttoi murtamaan jään ja tutustumaan hieman muiden kurssilaisten tilanteisiin ja samalla näkemään ettei tilanteeni ole mahdoton.

TV-ryhmään osallistunut opiskelija

Vaikka lähtötilanne on ollut osittain avoin, samat haasteet ja ongelmat ovat nousseet esiin ryhmästä toiseen. Opiskelijoilta nousseista teemoista on rakennettu seuraavia aihepiirejä tapaamisiin: ajankäyttö, motivaation rakentaminen, luottamus itseen oppijana, voimavarat sekä tavoitteiden asettaminen ja niiden saavuttaminen. Lisäksi on käsitelty hyvinvointia, stressin hallintaa ja opiskelun ja muun elämän yhteensovittamiseen liittyviä asioita.

TV-ryhmään osallistuvien opiskelijoiden kanssa on käyty läpi opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma eli HOPS. Selkeä myönteinen korrelaatio vaikuttaakin olevan henkilökohtaisen ohjauksen yhdistämisen ja ryhmässä tapahtuvan ohjauksen välillä. Usein tuntuu olevan niin, että jäljellä olevat opinnot näyttäytyvät opiskelijalle erästä kommenttia lainaten kuin ”suurena vuorena”, jonka yli ei pääse eikä opinnoista saa otetta. Moni opiskelija on lähtenyt huojentuneena tapaamisesta.

Henkilökohtainen tapaaminen opintojen tilasta kevensi henkistä taakkaa paljon ja asioiden näkeminen konkreettisesti auttoi skarppaamaan eteenpäin. Tilanne oli parempi mitä olin odottanut.

Tekniikan opiskelija, 4. opiskeluvuosi

Hyvä ja selkeä suunnitelma ehkäisee turhaa hapuilua. Kun ”vuori” pilkotaan pienempiin osiin, esimerkiksi opintojaksoihin, niiden suorittamiseen pääsee jo paremmin kiinni.

Laadimme TV-ryhmään jokaiselle viikolle tehtävän, joka liittyi konkreettisesti opiskelijan opintojen edistämiseen. Tavoitteenamme oli, että opiskelijan opinnot liikahtavat eteenpäin kurssin aikana. Ja kun näin tapahtui, lisäsi se monen kohdalla motivaatiota ja halua käydä seuraavien tehtävien kimppeun.

Ensimmäisen tapaamisen jälkeen opiskelijat saivat seuraavanlaisen tehtävän: ”Jokainen opiskelija laatii jonkin konkreettisen opintoihin liittyvän yhden sivun mittaisen toteuttamiskelpoisen suunnitelman, joka on jaettavissa ryhmän kanssa.” Tämän tehtävän palauttamisen jälkeen ohjaajat antoivat jokaiselle opiskelijalle henkilökohtaisen kirjallisen palautteen suunnitelman jatkotyöstämiseksi. Jalostettuun suunnitelmaan palattiin vielä viimeisessä virallisessa tapaamisessa, jossa jokainen sai suullisen henkilökohtaisen palautteen tehtävästä.

Ryhmässä käytiin läpi myös ajankäyttöä ja tehtiin tulevalle viikolle ajankäytön suunnitelma. Tätä suunnitelmaa seurattiin viikon ajan, ja moni opiskelija, osa pienen kompuroinninkin kautta, jatkoi suunnitelman tekemistä tästä eteenpäin huomattuaan viikkosuunnitelman hyödyt. Käytännössä viikkosuunnitelmaan liittyvä tehtävä tarkoitti sitä, että kun jäljellä olevat opintojaksot oli listattu HOPS-keskustelussa, tartuttiin joihinkin opintojaksoihin liittyvistä tehtävistä ryhmän aikana. Tehtävät tulivat sitten mukaan opiskelijan viikkosuunnitelmaan, jossa täytyi huomioida myös muut asiat aina harrastuksista lepoon ja ruokailuihin saakka.

Ryhmän ohjaajana toiminut opintopsykologi on myös sopinut henkilökohtaisia tapaamisia, mikäli opiskelijan tilanne on vaatinut erityistä tukea. Näen TV-ryhmissä opinto-ohjaajan ja opintopsykologin osaamisen yhdistämisen merkittävänä etuna ja lisäarvona.

Ryhmän toimintatapa oli keskusteleva. Ylivieskan yksikössä toteutetut ryhmät ovat olleet myös monialaisia, joka sekin toi hyvää perspektiiviä ryhmässä käytäviin keskusteluihin. Kun opiskelijat saivat kertoa vuoron perään tilanteestaan ja työn alla olevista tehtävistä, hyödytti se myös muita ryhmässä mukana olleita. Eli, ryhmä auttoi havaitsemaan ratkaisuja ongelmiin, koska jäsenet painivat samantyyppisten asioiden kanssa.

Mielestäni sain ryhmästä työkaluja arjen jäsentelyyn, opinnäytetyön työstämiseen ja tutkinnon jälkeisen työtilanteen ja työmahdollisuuksien näkemiseen.

TV-ryhmään osallistunut opiskelija

Työmenetelminä käytettiin sekä pienryhmä- että yksilötyöskentelyä koko ryhmän yhteistoiminnan lisäksi. Edellisen viikon tehtävät, ilot, onnistumiset ja huolet jaettiin ryhmässä. Ryhmän aikana vaadittuja opiskelijoiden tehtäviä ei laadittu vain tehtävien vuoksi, vaan niiden tarkoitus oli saada opiskelijan opinnot konkreettisesti liikkeelle.

Sain ryhmän aikana kuukaudessa enemmän aikaan kuin melkein pä koko alkuvuotena.

Tekniikan opiskelija, 4. opiskeluvuosi

Ryhmien sisällöt ja toiminta on saanut jalostua ja myös me ohjaajat olemme saaneet kasvaa ryhmien mukana. Sitoutuminen ryhmien toimintaan on ollut hyvää, joskaan aivan jokaista emme ole saaneet naarattua selville vesille tai pidettyä ryhmässä mukana. Yleensä ryhmästä poisjättäytyvät ovat jääneet kyydistä heti ensimmäisen tapaamisen jälkeen. Ryhmään osallistuminen on tietysti vapaaehtoista. Ajattelen, että ryhmään osallistumiselle täytyy olla oikea aika ja paikka. Usein tämä tarkoittaa sitä, että opiskelija pystyy priorisoimaan opinnot tärkeäksi asiaksi elämässään ja haluaa todella päästä niissä eteenpäin.

Ryhmässä on oltava myös selkeät pelisäännöt muun muassa tehtävien ja läsnäolon osalta. Mitä konkreettisempia tehtävät ovat, sitä suurempi vaikutus ryhmään osallistumisella on opiskelijan opintojen edistymiseen. Ryhmien käynnistymisen alkutaipaleella huomasimme ja saimme palautettakin, että keskityimme liikaa syihin, jotka ovat viivästyttäneet opintoja. Tästä opimme, että peruutuspeiliin ei kannata katsoa liikaa tässäkin asiassa.

3.4 ”Puhuminen keventää ja kannustus kantaa”

Usea TV-ryhmässä mukana ollut yliaikainen opiskelija on kertonut, että opinnoissa eteneminen vaikeutui, kun tuttu ryhmä katosi ympäriltä valmistumisten kautta. TV-ryhmä pyrkii paikkamaan tätä irrallisuutta. Uskoakseni tämä on yksi syy, miksi moni ryhmä on halunnut jatkaa tapaamisia myös ryhmän päättymisen jälkeen.

Ryhmään on osallistunut hyvin erilaisissa vaiheissa ja tilanteissa olevia opiskelijoita. Olen ehdotanut, että voisimme kokeilla vastaavan ryhmän perustamista myös esimerkiksi toisen vuosikurssin opiskelijoille. Tällöin ryhmän toimintaa voisi suunnata vielä paremmin opiskelijoiden tarpeita vastaavaksi ja samalla näin voitaisiin ennaltaehkäistä opintojen pitkittymistä.

On kyseenalaistettava myös se, onko ohjaus ylipäätään ollut riittävää, jos opinnot eivät edisty ja tällaisia ryhmiä tarvitaan. Opintojen seurantarjestelmän toimivuuden tulisi olla aukotonta ja kaikkien opiskelijoiden pitäisi olla myös tavoitettavissa (ja näinhän ei valitettavasti aina ole). Ammattikorkeakoulun ohjauksessa peräänkuulutan myös ohjausmyönteistä kulttuuria, jolla en tarkoita hyysäämistä tai paapomista vaan huolen kantamista, rajojen asettamista ja ammattitaitoista opinnoissa tukemista. Ohjaus on jokaisen ammattikorkeakoulun henkilökuntaan kuuluvan tehtävä. Opettaja tai opettajatutor on usein lähimpänä opiskelijaa. Sen vuoksi opettajan ohjauksellista roolia ja ammattitaitoa tulisi tältä osin vahvistaa.

Opiskelu ei ole irrallinen osa muuta elämää – muussa elämässä tapahtuvat vaikeudet heijastuvat myös opintoihin ja toisin päin. Yhä useampi opiskelija taiteilee työn, perheen, harrastusten ja velvollisuuksien paineessa. Ja joskus voi sitten käydä niin (lainatakseni erään opiskelijan ilmaisua), että ”hommat leviää reisille”. Kun näihin tilanteisiin pystyttäisiin puuttumaan ajoissa, huolta kantamalla, oikea raide voisi löytyä. Opintoja ohjaamalla ja asioihin opiskelijan kanssa yhdessä apua hakemalla voi selkiytyä opiskelijan koko elämä.

*Mielestäni ei olisi ollenkaan haittaa, jos opinnäytetyötä tekeville olisi-
kin mahdollisuus käydä esimerkiksi kerran viikossa tai vaikka vaan
kerran kahdessa viikossa jollain vastaavanlaisella tunnilla, jotta he ei-
vät eriytyisi yhteiskunnasta ja koulusta eivätkä kokisi oloaan näin niin
yksinäisiksi. Sellainen järjestelmä myös antaisi hieman ryhtiä viikkoon
ja tukisi opinnäytteen tekemistä.*

TV-ryhmään osallistunut opiskelija

Moni opiskelija kamppailee motivaatiokysymysten kanssa ja tässä kohtaa olen saanut ilokseni nähdä monta ”heräämistä” TV-ryhmien aikana. Eräs ryhmäläinen sai motivaation tueksi myös insinööritodistuksen tyhjat kannet, jotka aikoi sijoittaa tietokoneen viereen. Hän tuo kannet täytettäväksi, kun opinnäytetyö on kansissa ja valmistuminen viimein koittaa.

Valmistumishautomoprojektin päätyttyä on ilo katsoa taaksepäin ja todeta, että projekti todella kantoi hedelmää. TV-ryhmät jäivät osaksi ammattikorkeakoulumme ohjausjärjestelmää siitä yksinkertaisesta syystä, että Epäilijöiden kerholaisista tulikin TV-ryhmän jäseniä ja korkeakoulututkinnon suorittajia. Oma usko valmistumiseen heräsi sittenkin!

Epäilin että ei tämäkään kurssi enää voi pelastaa/parantaa tilannetta, kun olen pari vuotta kärvistellyt saamattomuuteni kanssa. Yllättäen tilanteeni ei enää näytäkään ihan niin toivottomalta kuin aikaisemmin syksyllä. Vaikka aika kuluu huimaa vauhtia koko ajan, uskon nyt, että voin vielä valmistua.

Tekniikan opiskelija, 7. opiskeluvuosi

Oli palkitsevaa huomata, että yllä kirjoittava opiskelija myös valmistui. Hän kävi vielä kertomassa tutkintotodistushakemuksen jättäessään, että ilman tätä ryhmää hän ei olisi valmistunut – suurenmoinen palkka meille ohjaustyötä tekeville!

4. OPINNÄYTETÖIDEN OHJAAMINEN VALMISTUMISHAUTOMOSSA

Työssäni olin huomannut kehittämiskohteen ja mahdollisen opinnäytetyöaiheen ja olin hahmotellut karkean rungon. Tästä lähdin työstämään opinnäytetyötä hautomolaisten ohjauksessa. Jo ensi kerralla huomasin kuinka sain tukea ja kannustusta opintojen päättämiseen, sekä selkeää ohjausta opinnäytetyön tekemiseen. Prosessi toimi erittäin mutkattomasti, joten yhdessä laadittu aikataulu piti ja opinnäytetyön sain luovuttaa määräajassa.

Tekniikan opiskelija, 8. opiskeluvuosi

4.1 Haaste nimeltä opinnäytetyö

Hautomo-hankkeen suunnitteluvaiheessa eräs hankkeen tavoite oli keskeneräisten opinnäytetöiden loppuunsaattaminen. Hankkeen ideahan rakentui Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen Maisterihautomon toimintaperiaatteiden pohjalle. Tavoitteena oli siirtää hyväksi koettu ja laatu-palkinnolla palkittu toiminta ammattikorkeakouluun. Aihe oli silloin, noin neljä vuotta sitten, ajankohtainen ja sitä se on edelleenkin, koska usein hyvin edenneet opinnot pysähtyvät juuri opinnäytetöihin.

Hankkeen alkupuolella tehtäväni oli keskittyä opinnäytetöihin. Kartoitin kaikki yliaikaiset opiskelijat ja heidän joukostaan poimin ne, joilta puuttui opinnäytetyö. Otin heihin kaikkiin yhteyttä ja kävimme keskustelua siitä, miksi opinnäytetyö puuttuu. Samalla kartoitin, minkälaista apua he tarvitsevat saadakseen opinnäytetyön valmiiksi ja valmistuakseen. Opinnäytetyön viivästymisen syitä oli monia, mutta näytti siltä, että yleisin ongelma oli koko opinnäytetyön hahmottumattomuus ja ohjaus. Syy ei ollut ohjauksen puute, vaan pikemminkin opiskelijan passiivisuus ja epätoisuus: mistä pitäisi aloittaa ja keneen ottaa yhteyttä. Kyselyistä ja keskusteluista jäi vaikutelma, että silloin kun opiskelija ei hahmota, mikä opinnäytetyö on, hän kokee jäävänsä yksin. Puuttuva opinnäytetyö aiheuttaa ahdistusta ja opiskelija alkaa pitää sen tekemistä liian vaativana itselleen. Opiskelijan mielessä opinnäytetystä on tullut ”mission impossible”. Kaikki kiteytyi itse työn aloittamiseen.

Kyllä tämä on monta kertaa tuntunut siltä, että en olisi yksin päässyt alkuun enkä olisi valmistunut ikinä.

Liiketalouden opiskelija, 4. opiskeluvuosi

Oppilaitoksen opinnäytetyöohjeessa kerrotaan opinnäytetyön olevan ”haasteellinen, itsenäisesti toteutettava projekti, joka edistää ammatillista kasvua, ja jonka aikana opiskelija osoittaa perehtyneisyyttä koulutusalanensa keskeiseen aiheeseen”. Opiskelijoita määritelmä saattaa pelottaa, samoin kuin paljon käytetty määritelmä ”asiantuntijaksi kasvaminen”, joka nostetaan esiin nimenomaan opinnäytetyön yhteydessä. Joillekin opiskelijoille puolestaan opinnäytetyöseminaari tuntui olevan ylivoimainen este. Vaikka itse työn saisiikin tehtyä, ajatus sen esittelemisestä asiantuntijana tuntui vaikealta ja vieraalta.

Ajattellemmeko edelleen, että opiskelija on itseohjautuva ja tekee työn itsenäisesti ja palauttaa ohjaajalle valmiin työn, josta puuttuu vain äidinkielen tarkistus? Tällaisiakin ideaaliopiskelijoita on. Haastavampi ryhmä on tämä, joka ei saa työtä tehtyä.

4.2 Ohjausprosessi

Koska opinnäytetyön tekeminen ja kirjoittaminen on prosessi, Valmistumishautomon opinnäytetyönohjauksessa ohjattiin prosessia, ei itse substanssia. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että opiskelijalla oli omassa koulutusohjelmassaan opinnäytetyönohjaaja, joka keskittyi sisältöön. Koska hautomon ohjauksessa keskityttiin prosessiin, työn tekemisessä oli luonnollista edetä selkeästi vaiheesta toiseen. Ohjaus oli yksilöohjausta ja jokaisen opiskelijan prosessi oli erilainen. Prosessin tyyli ja malli riippuivat siitä, oliko opiskelijalla aihe, oliko hän keskustellut aiheesta ja lähestymistavasta ohjaajansa kanssa tai oliko hänellä jo työ aloitettuna.

Yleensä aloitimme työn tekemisen ongelman pilkkomisesta. Ensimmäinen vaihe oli varmistaa, että opiskelijalla oli toimeksianto ja työn aihe ja ohjaaja. Kun tämä oli varmistunut, pohdimme yhdessä työn rakennetta ja kokonaisuutta. Käytännössä asetimme työlle tavoitteet ja aikataulun. Tavoite oli yksinkertaisesti valmis työ sovittuun päivään mennessä, arvosana ei ollut tärkeä. Sen jälkeen jaoimme työn loogisiin osiin eli johdantoon, teoriaosaan, itse työn tekemiseen ja sen raportointiin sekä johtopäätöksiin. Jokainen osa pilkottiin tarpeen mukaan pienempiin osiin. Pyrin siihen, että ongelma pudotettiin konkreettiselle tasolle. Jokaiseen osaan kirjoitettiin tai piirrettiin muutama avainsana tai -asia tulevasta sisällöstä. Joskus havainnollistimme eri osia piirtämällä tai taulukolla, joskus mind mapilla. Toisille soveltuivat ranskalaiset viivat oikein hyvin. Muutama opiskelija pääsi työn alkuun näin vähäisellä evästyksellä ja suoritti työn itsenäisesti suurin piirtein loppuun.

Ajattelin silloin, että onko se oikeasti näin yksinkertaista? Miksi kukaan ei sanonut aikaisemmin? Eikö siinä muka muuta tarttanut? Oikeastaan silloin tajusin koko jutun ja lähti ahistus.

Liiketalouden opiskelija, 5. opiskeluvuosi

Sovimme opiskelijan kanssa siitä, minkä osan hän ottaa käsittelyyn tai miten työtä jatketaan. Samalla sovimme seuraavan tapaamisen tai etapin ja sen, mitä siihen mennessä tulisi olla valmiina. Kirjoitimme aina seuraavan etapin tavoitteet ylös. Tavoitteena olivat säännölliset henkilökohtaiset tapaamiset. Joskus toimimme osittain sähköpostin välityksellä ja joskus niin, että opiskelija lähetti kirjoitelman luettavaksi ennen tapaamista. Pyrin antamaan jonkinlaisen palautteen mahdollisimman nopeasti. Jotkut opiskelijat eivät tarvinneet edes palautetta, he tarvitsivat vain jonkun, joka on kiinnostunut heidän työstään ja sen etenemisestä. Ohjauksessa ei käytetty mitään erikoisia kikkoja tai menetelmiä, vaan ohjaus perustui havainnollistamiseen, asian pilkkomiseen, välittämiseen, säännöllisiin tapaamisiin, prosessin seuraamiseen ja vierellä kulkemiseen. Rinnalla kulkeminen poisti opiskelijan pelkoja opinnäytetyöstä ja sen valmistumisesta.

Oli tosi hyvä, että sain käydä koululla joka viikko näyttämässä työtä ja puhumassa siitä. Sain samalla käydä syömässä.

Taiteen opiskelija, 6. opiskeluvuosi

4.3 Yhteistyö työelämän ja ohjaajien kanssa

Opiskelija, jolla on vaikeuksia käynnistää opinnäytetyöprosessi, on usein vailla aihetta tai toimeksiantoa. Aiheen puuttumiseen vaikuttaa muun muassa se, että opiskelija ei uskalla ottaa yhteyttä työnantajiin, koska hän ei ole varma omasta osaamisestaan ja siitä, saako hän sellaisen työn tehtyä, jota toimeksiantaja on pyytänyt. Tällaisissa tapauksissa autoimme aiheen hankkimisessa ja toimeksiantajan ja opiskelijan välisen kontaktin syntymisessä. Kävimme opiskelijan ja ohjaavan opettajan kanssa yhdessä toimeksiantajan puheilla, otimme selvää toimeksiannosta ja rajasimme sitä. Tietysti muistakin ehdoista sovittiin. Sen jälkeen toimeksiantajalle tehtiin vastatarjous siitä, minkälainen työn sisältö voisi olla, ja miten se voidaan toteuttaa. Vastatarjouksessa huomioitiin opiskelijan lähtökohdat ja kiinnostus. Hautomon puitteissa tapahtuneet kontaktit olivat onnistuneita ja tuloksellisia.

Suurimmaksi osaksi yhteistyö varsinaisten työelämän ja substanssiohjaajien kanssa sujui hyvin. Joissakin tapauksissa kuljimme opiskelijan rinnalla tiiviisti kaikki yhdessä. Näissä tapauksissa työ yleensä valmistui tavoitellussa ajassa.

4.4 Ajankäytön ja kirjoittamisen ongelmat

Osalla hautomolaisista oli valmiina työn aihe ja jonkin verran jo tekstiäkin tehtynä. Työn tekeminen oli jäänyt kesken syystä tai toisesta. Aika usein syynä oli työpaikan saanti, toisinaan opiskelijan ja ohjaajan välinen kemia ei pelannut, opinnäytetyö aiheutti pelkoja ja joskus syynä oli myös valmistumisen pelko. Jotkut opiskelijat kuvailivat opinnäytetyön pysähtymistä yksinkertaisesti laiskuutena, saamattomuutena, mutta myös ajankäytön ongelmana. Nämä opiskelijat ohjattiin Valmistumishautomon järjestämiin Tutkinto valmiiksi -ryhmiin, joissa yhtenä aiheena oli ajankäyttö ja sen suunnittelu.

Ajankäytön ongelma näkyi sekä työssä käyvillä että päätoimisilla opiskelijoilla. Työn ja opiskelun yhteensovittaminen on aina haastavaa. Kun opiskelija on opinnäytetyövaiheessa oleva päätoiminen opiskelija, lähiopetusta ei ole kovin paljon, ja vapaata, työhön käytettävissä olevaa aikaa tuntuu olevan rajattomasti. On helppoa ajatella, että ”aloitan huomenna”. Näiden opiskelijoiden kohdalla oli tärkeää työn suunnittelun yhteydessä aikatauluttaa työprosessin lisäksi päivittäinen ja viikoittainen ajankäyttö.

Myös näille opiskelijoille osoittautui tärkeäksi kontrolli, eli sovitut tapaamispäivät sekä saatujen tulosten ja työn etenemisen seuranta. Eli sama malli toimi kaikessa ohjauksessa. Jos asetetun tavoitteen saavuttaminen ei onnistunut, pohdimme syytä siihen. Useimmiten syyt olivat elämäntilanteesta riippuvia, joskus syyt liittyivät henkilökohtaiseen osaamiseen.

Mielestäni ei olisi ollenkaan haittaa, jos opinnäytetyötä tekeville olisi-kin mahdollisuus käydä esimerkiksi kerran viikossa tai vaikka vaan kerran kahdessa viikossa jollain vastaavanlaisella tunnilla, jotta he eivät eriytyisi yhteiskunnasta ja koulusta, eivätkä kokisi oloaan näin niin yksinäisiksi. Sellainen järjestelmä myös antaisi hieman ryhtiä viikkoon ja tukisi opinnäytteen tekemistä.

Tekniikan opiskelija, 9. opiskeluvuosi

Joukossa oli myös opiskelijoita, jotka asettivat riman liian korkealle, eivätkä osanneet tuottaa tekstiä, koska pelkäsivät, että se ei ollut tarpeeksi tieteellistä tai tekstissä ei ollut sisältöä. Heidän ohjaamisensa oli haastavaa ja joutuinkin välillä ihan konkreettisesti istumaan opiskelijan vieressä ja ohjaamaan kirjoittamista. En päästänyt opiskelijaa pakenemaan tilanteesta.

4.5 Erityisjärjestelyt

Osalla hautomolaisista opinnäytetyön tekeminen pelotti opinnäytetyöseminaarin takia. Oman tutun ryhmän opiskelijat olivat jo valmistuneet ja asiantuntijana esiintyminen vieraille ryhmille oli iso kynnys. Vaikka työn saisi tehtyä, koko opinnäytetyö voi jäädä hyväksymättä esiintymispelkojen takia. Koska opinnäytetyöseminaari on osa opinnäytetyötä, sitä ei voi jättää suorittamatta.

Tällaisissa tapauksissa sovimme ohjaajan kanssa erityisjärjestelyjä. Sovimme, että kuulijoita ei tarvitse olla kovin monta ja seminaaripaikka voi olla jokin muu kuin luokka. Pyrimme löytämään turvallisen paikan ja usein käytimme neuvotteluhuonetta. Yritimme luoda sellaisen tunnelman, että esiintymistä ei tarvitse jännittää ja keskustelemalla autoimme opiskelijaa eteenpäin esityksessään. Loppujen lopuksi tällaiset tilaisuudet olivat melkein parempia kuin perinteiset opinnäytetyöseminaarit, koska keskustelua syntyi tosi paljon.

Minulla on niin kova esiintymisjännitys, että en olis ikinä esiintynyt tämän kanssa joillekin, joita en tunne. Power Pointtikin oli vaikeaa. Onneksi sain siihen opastusta ja opettajat kysyivät kokoa ajan ja sain esityksen pidettyä.

Tekniikan opiskelija, 9. opiskeluvuosi

4.6 Erilaiset tekijätyypit

Ohjaustyö nosti esiin muutaman selkeästi erilaisen opinnäytetyöntekijätyypin. Yhden ryhmän muodostivat opiskelijat, jotka eivät tuntuneet saavan itsenäisesti mitään aikaan. Opinnäytetyöstä, kirjoitustyylistä ja 15 opintopisteestä oli tullut niin suuri uhka, että sen edessä opiskelija ei kyennyt minkäänlaisiin toimiin. Opiskelija sai työn aiheen Hautomon kautta ja toimeksianto ja työn rajaus oli käyty tarkkaan läpi. Siitä huolimatta työn suunnittelu ei onnistunut ilman tiivistä ohjausta ja rinnalla kulkemista. Lähdemateriaalin etsiminen oli vaikeaa ja opiskelija sai kirjastosta apua siihen. Kirjasto antoi selvät lähdeaineistolistat, mutta opiskelija ei osannut valikoida, saati hankkia lähteitä. Kun lähteitä löytyi, niiden käyttö tökki. Teoreettinen ja kriittinen ajattelu tuottivat vaikeuksia. Työ ei edennyt. Tämä on todellinen haaste ohjaajalle. Oikeastaan tuntui siltä, että nämä opiskelijat piti ”raahata” valmistumisviivan yli.

Toinen ryhmä koostui opiskelijoista, joille opinnäytetyön rakenne oli kutakuinkin selvä, mutta kirjoitusprosessi ei vain edennyt. Opiskelija osasi hankkia lähdeaineistoa ja sen käyttö sujui. Ongelmaksi osoittautui lähdekritiikki, sillä hyväkään lähdeaineisto ei tuntunut kelpaavan. Näissä tapauksissa opiskelija oli asettanut korkean esteen omalle tekstilleen. Oma tuotos ei tyydyttänyt ja opiskelija oli epävarma, mitä voi, ja mitä pitää kirjoittaa ja minkälaista tekstityyliä pitäisi käyttää. Malleina käytetyt, hyvät opinnäytetyöt eivät auttaneet ja antaneet varmuutta omaan kirjoittamiseen. Nämä opiskelijat piti ”työntää” valmistumisviivan yli.

Kolmas ryhmä oli opiskelijat, jotka sovittujen tapaamisten ja kontrollin kautta saivat helposti vietä työtä eteenpäin. Heille työn rakenne oli selkeä, kirjoittaminen sujui, mutta ajankäyttö vaati taitoa ja itsekuria. Osa näistä opiskelijoista tarvitsi hyvin vähän rinnalla kulkemista, pikemminkin he tarvitsivat pari pientä potkua matkan varrella. Näiden opiskelijoiden kanssa päästiin nopeasti hyviin tuloksiin ja päämäärään. Valmistumisviiva ylittyi kevyesti.

Prosessi toimi erittäin mutkattomasti, joten yhdessä laadittu aikataulu piti ja opinnäytetyön sain luovuttaa määräajassa.

Tekniikan opiskelija, 8. opiskeluvuosi

Pieni vähemmistö oli niitä, jotka eivät kaikista auttamistoimenpiteistä huolimatta saaneet kunnon otetta työhön eikä se ainakaan hankkeen aikana valmistunut. He eivät löytäneet motivaatiota valmistumiselle ja jäivät harmittavasti kalkkiviivoille.

Hautomon matkan varrella olen pohtinut paljon sitä, onko ohjaus sama kuin kontrolli. Olipa niin tai näin, Valmistumishautomon työ on tuottanut hyviä tuloksia ja monta tyytyväistä valmistujaa. Ohjaustyössä tärkeimmäksi asiaksi ovat osoittautuneet opiskelijan lähtökohtien ja yksilöllisyyden huomioiminen tavoitteiden asettelussa, välittäminen ja rinnalla kulkeminen.

5. TIETOVERSTAS OPISKELIJAN TUKENA

Opiskelijoiden opintojen viivästyminen ja keskeyttäminen ovat suomalaisten korkeakoulujen ongelma. Yksi opintojen viivästyamiseen liittyvä ilmiö on opinnäytetyön aloittaminen tai loppuunsaattaminen. Tutkintoa vaille jääneen opiskelijan opinnot ovat saattaneet muuten sujuu aikataulussa, mutta opinnäytetyö jää syystä tai toisesta tekemättä. Vaikka viime vuosien tutkimon uudistukset ja erityisen huomion suuntaaminen valmistumisen ongelmiin ovat vähentäneet kesken jääneiden tutkintojen määrää, on tekemättömiä opinnäytetöitä todennäköisesti tuhansia. Tilastokeskuksen koulutustilaston mukaan 40 prosenttia korkeakouluopiskelijoista on suorittanut tutkinnon normiajassa eli neljässä ja puolessa vuodessa. Saman tilaston mukaan vuonna 2003 korkeakouluopintonsa aloittaneista opiskelijoista 28 prosentilla puuttui tutkinto vuoden 2009 loppuun mennessä. (Suomen virallinen tilasto. Opintojen kulku, 2011.) Hieman toisin ilmaistuna: noin 60 prosenttia opiskelijoista ei ole suorittanut tutkintoaan tavoiteajassa ja lähes kolmannes opiskelijoista tarvitsee tutkinnon suorittamiseen enemmän kuin kuusi vuotta.

Tilastokeskuksen maaliskuussa 2012 julkaiseman tilaston mukaan ammattikorkeakouluopintonsa keskeytti lukuvuoden 2009–2010 aikana 8,6 prosenttia opiskelijoista, ja näistä 6,4 prosenttia lopetti opinnot kokonaan (Suomen virallinen tilasto. Koulutuksen keskeyttäminen, 2012). Opintonsa keskeyttäneistä osa on tarkoituksella lopettanut opiskelun, osalla tutkinto on jäänyt puuttumaan pitkittyneiden opintojen takia. Tutkinnon viivästyminen synnyttävät usein henkilökohtaisen elämän tapahtumat, kuten työssäkäynti, muutokset perhe-elämässä tai sairaus. Myös motivaation puute tai ongelmat opintojen organisoinnissa ovat yleisiä syitä opintojen pitkittymiseen. (Iso-Junno, 2002).

Jos opiskelijan opinnot jäävät kesken tai pitkittyvät, se tapahtuu usein juuri opinnäytetyön kynnyksellä tai sitä tehdessä. Monille opiskelijoille opinnäytetyö on opintojen taitekohta. Se on ensimmäinen suurempi tutkielma, joka vaatii itsenäistä työskentelyä ja pitkäjänteistä panostusta asiaan. Jos opiskelija on saanut puutteellista tai olematonta ohjausta ja opiskelijan pelko epäonnistumisesta on lisääntynyt, on hänen kanssaan yleensä tehtävä kovasti töitä motivaation uudelleen löytämiseksi. Opinnäytetyölle saatetaan kasata liian paljon painolastia ja sitä pidetään lopullisena oppineisuuden osoittajana, vaikka todellisuudessa se on vain yksi, joskin tärkeä osa opintoja (Mannisenmäki & Valtari, 2005).

5.1 Y-sukupolven tiedonhankintataidot

Valmistumishautomon käynnistymisen aikoihin Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelussa virisi keskustelu opiskelijoiden tiedonhankintataidoista. Oli selvää, että yhä useammat opiskelijat kaipasivat enemmän ohjausta tiedonhankinnassa etenkin opinnäytetöitä tehdessä. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmaan kuuluu informaatiolukutaidon kurssi (2 op), jossa opetetaan tiedonhakua ja tiedon arviointia. Kurssi ajoittuu opintojen ensimmäiselle tai toiselle vuodelle. Opinnäytetyövaiheeseen päästessään opiskelija on jo saattanut unohtaa opitut asiat, ellei niitä ole ylläpitänyt opintojen aikana. Etenkin opintojen loppuunsaattamisen venyessä tiedonhankinnan opintojakson suorittamisesta on saattanut kulua useampi vuosi. Sen lisäksi, että opiskelija on ehtinyt unohtaa opintojaksolla oppimansa, myös tiedonhakupalvelut ovat uusiutuneet tuona aikana.

Opinnäytetyötä aloittelevan opiskelijan ongelmana on usein se, että aiheeseen ei tunnuta päästävän käsiksi. Sopivaa lähdeaineistoa ei ole helppo löytää. Ammattikorkeakoulujen käytännönläheinen opetus ei kaikilla aloilla vaadi aktiivista kirjaston tai tietokantojen käyttöä, ja ellei opiskelija ole muuten tottunut käyttämään kirjaston tietovarantoja hyväkseen, voi opinnäytetyön tiedonhankinta muodostua ongelmaksi. Kirjastonkäyttöön tottumaton opiskelija saattaa ajatella lähdemateriaalin järjestyvän sillä, että hän kävelee kirjaston asiakaspalveluun, ilmoittaa aiheen ja saa samalla käynnillä valmiin viitelistan mukaansa. Kirjaston asiakaspalvelussa on usein kiire, eikä aiheisiin ole mahdollista paneutua normaalissa asiakaspalvelutilanteessa riittävällä perusteellisuu- della. Kirjaston henkilöstö on kokenut jossain määrin ongelmalliseksi sen, että opiskelija olettaa informaation tai tietopalvelusihteerin hakevan ja valitsevan tiedot hänen puolestaan. Opinnäyte- työn tekemisen prosessiin kuuluu olennaisena osana tiedonhankinta ja löydetyn tiedon arviointi sekä käyttö tutkimuksen tukena. Opiskelijan oppimisprosessista jää yksi tärkeä vaihe pois, ellei hän itse perehdy tutkimustietoon ja opinnäytetyönsä aiheen keskeisiin tiedonlähteisiin.

Merkittävä syy opinnäytetyön tiedonhankinnan ongelmiin on nykyisen opiskelijasukupolven usko verkkotiedonhaun kaikkivoipaisuuteen. 2010-luvulla korkeakouluissa opiskelevien nuorten, niin sanotun Y-sukupolven (tai diginatiivien, kuten heitä myös on nimitetty), tiedonhankintatot- tumukset ovat erilaiset kuin aikaisempien sukupolvien. Vielä 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa oli selvää, että kirjasto on paikka, josta tiedonhaku aloitetaan. Opinnäytetöiden teoriaosuus nojautui perinteiseen kirjatietoon. Keskimääräinen nykypuolueopiskelija on tottunut hakemaan tiedon nopeasti verkosta. Kirjaston käyttäminen – vaikkapa verkon kautta – saatetaan kokea vaivalloiseksi. Kaikki opiskelijat eivät ehkä edes peruskoulussa ole tottuneet käyttämään kirjastoa, eikä sitä näin ollen osata ajatella tiedonhaun kannalta keskeisenä välineenä. Muuan ammattikorkeakoulun opettaja kertoikin erään opiskelijan analysoineen kirjaston ja hakukoneiden välistä eroa: *”Googlesta löytyy tietoa, kirjastosta löytyy...ööö...kirjoja.”*

”Googlettamisen” nimiin vannova diginatiivi ei tule ajatelleeksi, että kaikki tieto ei ehkä sitten- kään löydy ensimmäisellä mieleen tulevalta hakusanalla. Hakukoneet, kuten Google, Bing tai Al- tavista, eivät tee hakuja kirjastojen aineistoluetteloista, saati lisensoiduista viitetietokannoista tai elektronisista lehdistä. Relevantti tutkimustieto jää siten yleensä hakukoneiden ulottumattomiin. Google-sukupolvella on myös rajaton luottamus, paitsi hakukoneiden voimaan, myös omiin tie- donhakutaitoihinsa. Onhan hakukoneiden avulla helppo hakea ja löytää tietoa arkipäivän asioista, ja opiskelussakin pärjää aika pitkälle niillä tiedoilla, joita voi löytää vapaasti verkosta. Opiskelija saattaa kuvitella, että koska hän on hakenut verkosta löytyvää tietoa ehkä kehittyneilläkin ha- kustrategioilla, hän on löytänyt kaiken mahdollisen aiheesta kirjoitetun – ja ellei hänen opinnäy- tetyön aiheestaan löydy helposti ja nopeasti lähdeaineistoa hakukoneiden avulla, sitä ei myöskään ole olemassa.

5.2 Tietoverstasta tarvittiin

Tietoverstaan nimen saanut toiminta aloitettiin ammattikorkeakoulun kirjastossa syksyllä 2008. Kirjasto- ja tietopalvelun tietopalvelupäällikkö sekä informaattikot suunnittelivat uuden palvelun, jossa opiskelijoille tulotisiin tarjoamaan henkilökohtaista ja kunkin opiskelijan tarpeisiin räätä- löityä ohjausta tiedonhankintaan. Tiedonhaun ohjaus, jota kirjastoissa on aina perinteisesti tehty, brändättiin nyt erilliseksi palveluksi. Uuteen palveluun haluttiin satsata resursseja. Muiden muas- sa kirjaston informaattikoiden työpäivästä varattiin osa uutta palvelua varten.

Ensimmäisen kerran palvelua markkinoitiin syyskuun alussa 2008 sähköpostitse sekä oppimis- portaalin ilmoituksella. Tietoverstasta on sittemmin markkinoitu erityisesti lukukausien alussa sekä syys- ja talvilomien jälkeen. Tietoverstaan mainos on nähtävillä kirjaston verkkosivuilla aina,

mutta myös sähköposti- ja portaalimainontaa on jatkettu huomioarvon lisäämiseksi. Kirjaston henkilöstö pyrkii kertomaan palvelusta opinnäytetyöhön aineistoa hakeville.

Tietoverstaan toiminta-ajatuksena on, että opiskelija sopii informaattikon kanssa ajan, jolloin yhdessä käydään opiskelijan opinnäytetyön aihetta läpi tiedonhankinnan näkökulmasta. Jos opinnäytetyötä tehdään parin kanssa, ohjaustuokioon osallistutaan yleensä yhdessä. Aikaa tapaamiseen varataan tunnista kahteen tuntiin. Tapaamisessa mietitään opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ja asiasanoja sekä kerrataan aiheeseen liittyvät tiedonlähteet: kirjastoluettelot, viitetietokannat, elektroniset lehdet ja niiden hakupalvelut sekä mahdolliset muut lähteet, esimerkiksi vapaasti verkosta löytyvät aineistot. Tiedonhaun perustekniikat kerrataan tai käydään läpi opiskelijan lähtötaidoista riippuen. Tavoitteena on edetä ohjaustuokioissa opiskelijan ehdoilla. Joku opiskelija voi saada jo istunnon aikana hyviä lähteitä ja viitelistoja mukaansa, joku toinen taas haluaa tehdä tiedonhaut itsenäisesti myöhemmin istunnon aikana opittujen tai kerrattujen taitojen avulla.

Vaikka Valmistumishautomon ja Tietoverstas syntyivät toisistaan riippumatta, omista lähtökohdistaan, yhteistyötä tehtiin jo pian toimintojen käynnistyttyä. Huomattiin, että Tietoverstaasta voi olla hyötyä Valmistumishautomossa asioiville opiskelijoille. Valmistumishautomon yhteydenoton jälkeen ohjaajan ja opiskelijan ensimmäisessä tapaamisessa opiskelijan opinnäytetyön tila selvitettiin, ja samalla mietittiin syitä siihen, miksi opinnäytetyö ei ollut edennut. Jos opinnäytetyön aihe oli vielä epäselvä tai aiheen rajaaminen ja lähdeaineiston löytäminen tuntui työläältä, opiskelija voitiin ohjata ottamaan yhteyttä kirjastoon ja Tietoverstaaseen. Tietoverstasta myös markkinoitiin Valmistumishautomon opiskelijoille yhtenä apukeinona opinnäytetyövaiheeseen. Valmistumishautomon työntekijät voivat toimia myös välittäjinä kauempana asuvien opiskelijoiden tiedonhankinnassa.

5.3 Molemmipuolista iloa

Tietoverstaassa asioineita opiskelijoita ei ole erityisesti tutkittu, mutta ohjauksessa käyneiltä opiskelijoilta saatu spontaani palaute on ollut pääsääntöisesti ilahtuneen kiittävää. Opinnäytetyöhön ei ole aina helppoa löytää lähdeaineistoa, mutta sen toteaminen yhdessä ammattilaisen kanssa helpottaa: ongelma ei ole tiedonhakijassa tai hakutekniikassa. Ohjaustuokioiden aikana mietitään silloin vaihtoehtoisia tapoja lähestyä aihetta.

Näyttää siltä, että opinnäytetyön tekoa voi edesauttaa se, että opiskelijalla on tilaisuus puhua työstään ja siihen liittyvistä ongelmista myös jonkun muun kuin varsinaisen opinnäytetyön ohjaajan kanssa. Voi olla helpottavaa todeta, että ei ole ainoa, jolla on ongelmia saattaa opintoja loppuun tai kirjoittaa opinnäytetyö valmiiksi. Opiskelijoita tiedonhaussa ohjanneet informaattikot ovat huomanneet, että opinnäytetyön aihe saattaa joskus hahmotua opiskelijalle uudella tavalla, ja siihen voi löytää uusia lähestymistapoja, kun lähdetään etsimään systemaattisesti tietoa. Tiedonhankintaa ohjaavan informaattikon on kuitenkin syytä pitää huolta siitä, että ohjauksen fokus pysyy tiedonhankinnassa, ei opinnäytetyön sisällössä.

Opiskelijoiden opinnäytetöiden aiheisiin paneutuminen on avartanut myös informaattikoiden ajattelua. Monialaisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden aiheet ovat laidasta laitaan. Informaattikoiden mielestä on palkitsevaa miettiä hakustrategioita aiheesta, joissa ei liikuta omalla mukavuusalueella. Tästä on todennäköisesti hyötyä myös muussa asiakaspalvelussa. Informaattikot ovat kokeneet myös ohjaustaitonsa kehittyneen.

5.4 Tietoverstas tuli jäädäkseen

Tietoverstas on vakiinnuttanut paikkansa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelun yhtenä palvelumuotona. Vuonna 2010 kirjattiin 69 opiskelijan opastus kahdessa eri kirjastoyksikössä. Vuonna 2011 ohjaukseen osallistuneita opiskelijoita oli 55. Toimintaa voidaan kehittää järjestämällä lisäksi myös ryhmäohjausta opetussuunnitelmassa olevan informaatiolukutaidon perusteiden ohelle.

Valmistumishautomon ja Tietoverstaan toiminnasta saatujen kokemusten perusteella voidaan todeta, että opiskelijan saama tuki ja henkilökohtainen ohjaus ovat tärkeitä. Jokaisella on oma polkunsä ammattilaiseksi. Jos jonkun polku vaatii pidemmän kiertotien, on pidettävä huolta siitä, että tarvittava ohjaus ja tuki opintojen päättämiseen ovat opiskelijan ulottuvilla.

Lähteet

Iso-Junno, E. 2002. Yliaikainen opiskelu – toimenpiteitä ja ratkaisuja Tampereen ammattikorkeakoulun liiketaloudessa. Teoksessa: Kokko, P. (toim.) Pitkittyy – mutkistuu-ko? Havaintoja pitkittymisproblematiikasta. Opedin P-renkaan loppuraportti. Hämeen ammattikorkeakoulu.

Mannisenmäki, E. & Valtari, M. 2005. Valmistumisen vallihaudalla. Opintojen kesto 2000-luvun hyvinvointivaltiossa. Helsinki: Edita.

Suomen virallinen tilasto. Opintojen kulku. Helsinki: Tilastokeskus. Luettu: 19.5.2012. <http://www.stat.fi/til/opku/2009/index.html>.

Suomen virallinen tilasto. Koulutuksen keskeyttäminen. Helsinki: Tilastokeskus. Luettu: 19.5.2012. <http://www.stat.fi/til/kkesk/2010/index.html>.

Nimi: _____

Ikä: _____

Osoite: _____

Puh: _____ Käytössä oleva sähköpostios: _____

Opinto-oikeuteni päättyy: _____

Opintojeni tämän hetkinen tilanne:

Opinnäytetyö = ONT

- ☐ Minulla ei ole vielä lainkaan ONT-aihetta
- ☐ ONT-aihe on koulutusohjelmassa hyväksytty, mutta työtä ei ole lainkaan aloitettu
- ☐ ONT on vielä vaiheessa ja siis keskeneräinen
- ☐ ONT on valmis, mutta ei hyväksytty eikä arvosteltu
- ☐ ONT on täysin valmis ja arvosteltu
- ☐ Seminaariesitelmä on tekemättä
- ☐ Kypsyysnäyte on tekemättä
- ☐ ONT ei vielä ajankohtainen

Harjoittelu

- ☐ Minulta puuttuu harjoittelu kokonaan
- ☐ Olen suorittanut harjoittelun osittain, _____ opintopistettä
- ☐ Olen suorittanut täysin harjoitteluun kuuluvat 30 opintopistettä

Mitä mieltä differentiaalilaskennan tukikurssista?

Puuttuvat opintojaksot (yliaikaiset opiskelijat täyttävät)

Antamiasi tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Kiitos!

LIITE 2: Kutsu info- ja keskustelutilaisuuteen

Tervehdys!

Kutsumme sinut yksikköömme kahville ja keskustelemaan opinnoistasi. Tilaisuus järjestetään Tekniikan ja liiketalouden yksikön auditoriossa keskiviikkona 1.9.2010 klo 16.30 osoitteessa Talonpojankatu 2, 67100 Kokkola.

Tilaisuuden tarkoituksena on mm. tavata opiskelukavereita, yksikköemme henkilökuntaa ja keskustella opintoihin liittyvistä asioista koulutusohjelmajohtajien/-vastaavien ja opintosihteerin, sekä opinto-ohjaajan kanssa. Tilaisuudessa on myös mahdollista saada vertaistukea muilta kutsun saaneilta yliaikaisilta opiskelijoilta.

Kutsu on lähetetty opiskelijoillemme, jotka opiskelevat yliajalla, valmistuminen on kiinni muutamasta opintojaksosta tai opintoaika on päättynyt/päätymässä.

Ammattikorkeakoulussamme toimii nyt myös Valmistumishautomo hanke, joka auttaa sinua opintojesi loppuun saattamisessa. Tilaisuudessa kuulet myös lisää tästä hankkeesta!

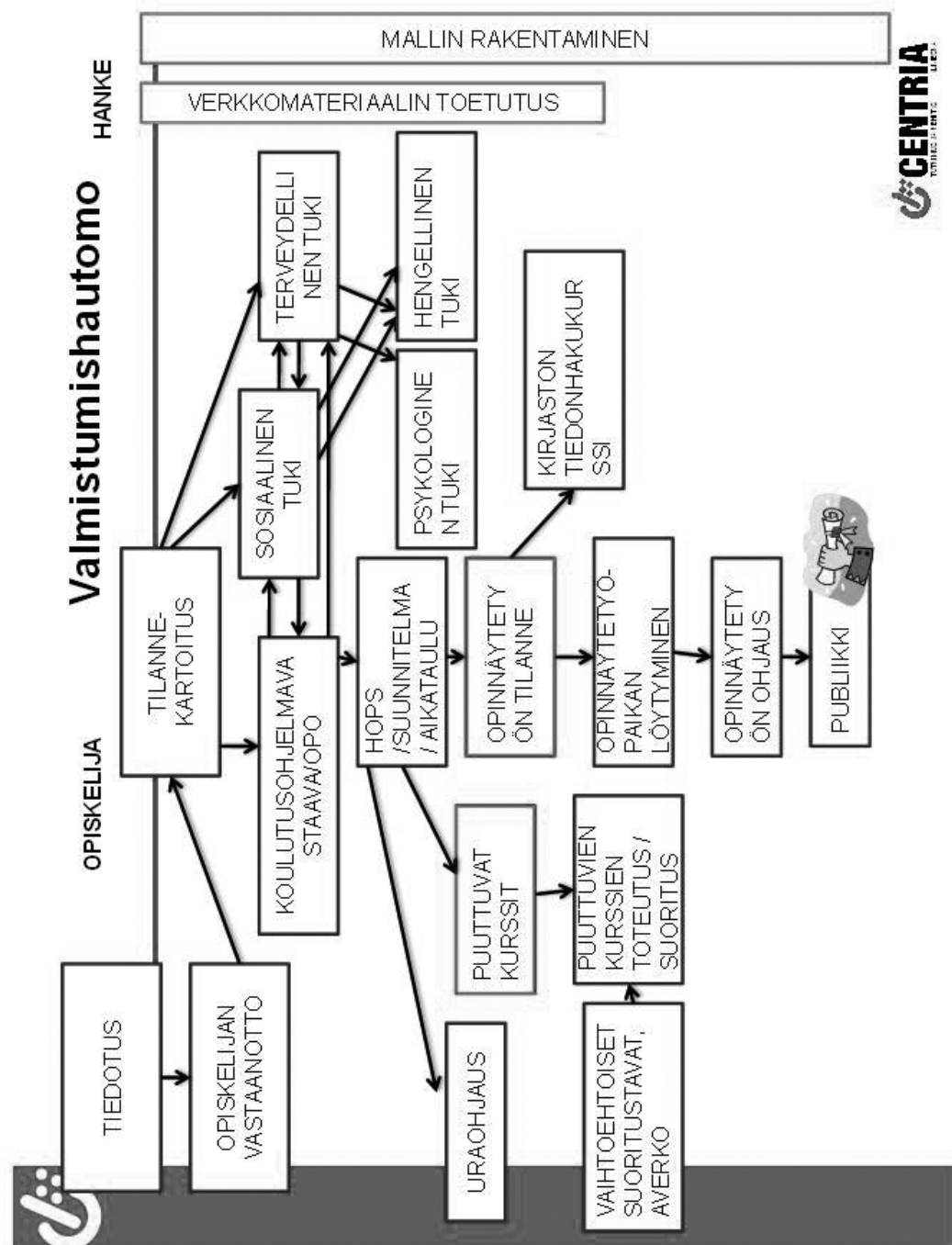
Tarjoilun järjestämiseksi ilmoittauduthan Markelle tai Helinälle maanantaihin 30.8.2010 mennessä sähköpostilla, tekstiviestillä tai soittamalla. Ilmoittautumisen yhteydessä voit esittää tapaamistoiveen esim. koulutusohjelmajohtajan/-vastaavan, yksittäisen opettajan, opinnäytetyön ohjaajan tai koulutussuunnittelijan/opinto-ohjaajan kanssa.

Ystävällisin terveisin

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
Tekniikan ja liiketalouden yksikkö

Marke Paavola
Projektipäällikkö

Helinä Moilanen
Opinto-ohjaaja

OPINNOT OJENNUKSEEN...

Valmistumishautomo starttaa jo toistamiseen ”Tutkinto valmiiksi”-ryhmät Kokkolan tekniikan ja liiketalouden sekä Ylivieskan yksiköissä. Kutsumme mukaan Sinut, joka opiskelet yliajalla tai opintosi ovat jäämässä jälkeen sovitusta.

Kokoontumisille on tehty teemarunko (alla), mutta tarkoituksena on kuitenkin kokoontua ryhmän ehdoilla ja ”tuunata” opinnot ja motivaatio sille tasolle, että tutkinto saadaan valmiiksi suoritettua. Kokkolassa ja Ylivieskassa pyörii molemmissa oma ryhmänsä.

Ryhmä otetaan mukaan n. 10 opiskelijaa ja se kokoontuu 5 kertaa tämän syksyn aikana (vkot 44-48) 1,5-3h kerrallaan. Huom! Ryhmään osallistujille on luvassa yksi opintopiste!

Ryhmät starttaavat ti 2.11. (Kokkola) ja to 4.11. (Ylivieska)

Ryhmätapaamisten aiheita:

- Vko 44: Tutustuminen ryhmän toimintaan (Tanja Kupiainen, Päivi Jokitalo)
- Vko 45: Ajankäytön hallinta opiskelussa (Päivi Jokitalo)
- Vko 46: Opiskelumotivaatio (Päivi Jokitalo)
- Vko 47: Ti 23.11. klo 15-18 Kokkola , Ke 24.11. klo 15-18 Ylivieska: Opinnäytetyöseminaari (Juha Hakalan sparraamana)
- Vko 48: Opintojen rahoittaminen, toimeentulo ja työelämään siirtyminen, sekä työmarkkinat ja työnhaku (Paula Härkönen, Kela, Työvoimatoimisto)

Jos kiinnostuit ryhmässä käsiteltävistä aiheista ja sinusta tuntuu, että vertaistuki samassa tilanteessa olevilta opiskelijoilta olisi nyt paikallaan, ilmoittaudu allekirjoittaneelle sähköpostitse! Opiskelijat kaikista yksiköistä ovat tervetulleita mukaan ryhmään!

Ystävällisin terveisin,

Marke Paavola
Projektipäällikkö
Valmistumishautomo

LIITE 5: Oppimispäiväkirja

Oppimispäiväkirja on oman oppimisen arvioinnin ja kehittämisen väline. Oppimispäiväkirjan avulla voit kuvata kokemuksi, mietteitä ja oppimiasi asioita. Oppimispäiväkirja voi tukea ammatillista kasvuasi sekä auttaa sinua tunnistamaan myös oppimisen heikkouksia ja vahvuuksia. Se toimii jatkuvan arvioinnin tukena ja ideoiden tallentajana mutta myös oivana apuvälineenä tutkia taaksepäin kuljettua matkaa ja kehittymistäsi.

Oppimispäiväkirjan kirjoittamisella on useita positiivisia seurauksia ja erityisesti sen avulla on onnistuttu tukemaan opiskelijan itseohjautuvuutta ja -arviointia. Oppimispäiväkirja edistää opiskelijan reflektointia siitä, mitä ja miten hän on oppinut. Päiväkirja antaa myös tietoja opintojen edistymisestä ja sitä kautta rohkaisee ja motivoi opiskelijaa. Lisäksi se toimii käsitteiden, asioiden ja teorioiden selkiyttäjänä.

Oppimispäiväkirjan kirjoittaminen

Ajankäytön suunnittelu ja seuranta: Opiskelun etenemiseen vaikuttaa suuresti oman ajankäytön hallinta. Oppimispäiväkirjassa voit jäsentää ajankäyttöäsi konkreettisesti tekemällä työ- tai opiskelusuunnitelman, johon kirjaat koko viikon menot ja rutiinit kaupassakäynnistä harrastuksiin sekä teet tilaa opiskelun vaatimalle ajalle. Tarkka työjärjestyksen suunnittelu tuo aikomuksiasi ja tavoitteitasi lähemmäksi tekojen ja toiminnan tasoa. Muista myös jättää suunnitelmaasi pelivaraa.

Opiskelutaidot: Päiväkirjassa voit arvioida järjestelmällisesti, mitä olet tai et ole oppinut, mitä vielä pitäisi opiskella ja oppia. Oppimistaitoihin liittyvät myös tapasi opiskella. Oppimispäiväkirjan avulla voit prosessinomaisesti tarkastella omia opiskelutapojasi ja -tottumuksiasi. Miettimällä ja kirjoittamalla konkreettisesti ylös, miten opiskelet, millaisia tuloksia opiskelusi tuottaa ja miten muutoin voisit opiskella, saat mahdollisuuden opiskelutapojesi arviointiin ja kehittämiseen. Opiskelutapojen arviointi ja arvioinnin jälkeinen kehittäminen tuo opiskeluun tehokkuutta.

Kenelle kirjoitan? Kirjoittaminen itselle on jo sinällään hyödyllistä, mutta mahdollisuuksiesi mukaan voit antaa oppimispäiväkirjasi tai siitä tekemäsi tiivistelmän luettavaksi vaikka ohjaajallesi tai opiskelukaverillesi tai käyttää sitä portfolioon liittyvänä ”kasvunmateriaalina”. Oppimispäiväkirja voi toimia myös esimerkiksi harjoittelujaksoihin liittyvien palautekeskustelujen pohjana.

Vinkkejä oppimispäiväkirjan kirjoittamiseen: Oppimispäiväkirjaan voit nopeasti, esimerkiksi luennon jälkeen, kirjata tilanteesta heränneet ajatukset, tuntemuksesi ja epäselvät asiat. Tärkeää oppimispäiväkirjan kirjoittamisessa on myös säännöllisyys. Sinun ei tarvitse kirjoittaa oppimispäiväkirjaa joka päivä, vaan riittää kun kirjoitat sitä oppimistilanteiden jälkeen tai vähintään kerran viikossa. Kirjoitukset voivat olla pitkiäkin, mutta myös muutamien ajatusten kirjaaminen viikossa on hyvä pohja. Aikaa kirjoittamiseen ei tarvitse kulua kuin 10-15 minuuttia.

Harjoitus:

Aloita oppimispäiväkirjan kirjoittaminen. Voit pitää perinteistä, käsinkirjoitettua päiväkirjaa tai kirjoittaa ajatuksiasi tietokoneella. Tärkeintä ei ole muoto vaan sisältö. Ohessa vinkkejä teemoista, joita voit valintasi mukaan käsitellä.

Opintojen/opintojakson alussa

Mitä minun pitäisi oppia tästä aihekokonaisuudesta?

Mitä haluaisin oppia tästä aihekokonaisuudesta (esim. missä tehtävissä tarvitsen ko. asiaa, mitä hyötyä minulle tiedosta on?)

Mitä asiasisältöjä/taitoja tulisi kuulua tähän aihepiiriin?

Miten tärkeänä pidän aihepiiriä? Miksi?

Opintojen/opintojakson aikana

Millaisia opiskelutapoja minulla on?

Mietinkö lukiessani, mitä mieltä itse olen asiasta?

Löydätkö yhteyksiä aiempiin tietoihini, kokemuksiini ja muihin asioihin?

Pyrinkö hahmottamaan suurempia kokonaisuuksia, joihin asia liittyy?

Tulisiko minun pyrkiä muuttamaan opiskelutapojani? Miksi ja millaiseen suuntaan?

Milloin ja missä opiskelen?

Mitä opin tänään lukemastani/kuulemastani?

Mitkä asiat jäivät epäselväksi?

Missä asiassa tarvitsen vielä tukea ja ohjausta?

Ammatillinen kehittyminen

Millaisia mietteitä minulla on tänään?

Mitä olen oppinut tähän mennessä?

Mitä ajatuksia tallennan tulevaisuuteen oppimastani?

Miltä opiskelu on tuntunut? Mikä on tuottanut vaikeuksia? Mikä on ollut mukavaa?

Olenko oppinut itsestäni jotakin uutta?

Opintojen päätyttyä

Muutinko opiskelutottumuksiani? Jos muutin, niin miten?

Miten opiskelutavan muutokset näkyivät oppimisessä tai oppimistuloksissa?

Miten saavutin alussa asettamani tavoitteet/toiveet opintojaksolla?

Mitä opin tällä opintojaksolla?

Mistä asiasta haluaisin vielä lisätietoa?

LIITE 6: Tutkinto valmiiksi -ryhmän poissaoloja korvaava tehtävä

1. Pidä ajankäyttöpäiväkirjaa viikon ajan. Merkitse siihen mahdollisimman tarkasti ajankäyttösi, niin vapaa-aika kuin opiskeluun käytetty aika. Aseta kyseiselle viikolle myös opiskelutavoitteet.

Tee raportti tämän pohjalta ajankäytöstäsi ja kirjaa siihen myös kyseiselle viikolle asettamasi opiskelutavoitteet. Pohdi raportissa mm. seuraavia asioita: oletko onnistunut ajankäytössäsi? Saavutitko opiskelutavoitteesi? Löydätkö aikavarkaita? Mitä asioita pitäisi tehdä toisin tai priorisoida? Miten aiot parantaa ajankäytönsuunnittelua ja ajanhallintaa? Käytä raportin kirjoittamisessa apuna liitteen aikavarastestiä ja sivuston <http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/sisalto.htm> materiaalia.

2. Pohdi esseen muodossa motivaatiota omalla kohdallasi. Tutustu esim. <http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/sisalto.htm> aineistoon motivaatiosta. Mikä sinua motivoi? Mikä sinua estää motivoitumasta? Miten saat itsesi työskentelemään tavoitteiden saavuttamiseksi? Mitä hyötyä tai haittaa on töiden tekemisestä tai niiden tekemättä jättämisestä?

Laadi itsellesi motivoitumisen ”huoneentaulu”, jonka liität esseen oheen.

KPAMK johtoryhmä
Talonpojankatu 2
67100 Kokkola

4.10.2011

VALMISTUMISHAUTOMO-TOIMINNAN JATKAMINEN

Ammattikorkeakoulussa meneillään olevan Valmistumishautomon-hanke loppuu 31.5.2012. Koska hanke on merkittävästi edesauttanut ja tukenut opiskelijoiden valmistumista ja opintojen edistymistä, esittää ammattikorkeakoulun opinto-ohjaajien tiimi toiminnan jatkamista ammattikorkeakoulun omalla rahoituksella vuoden 2012 loppuun ja kauden 2013–2016 ajan.

Valmistumishautomon toimintatapoina ovat olleet henkilökohtaisen ohjauksen tehostaminen, avustaminen opinnäytetyön toimeksiantajan löytymisessä, sekä mahdollisuus nopeaan palautteeseen opinnäytetyöprosessin eri vaiheissa. Opinnäytetyöhön liittyen on myös järjestetty erillisiä luentoja ja seminaareja. Lisäksi Valmistumishautomossa on järjestetty tuettuja opintojaksoja niille opiskelijoille, jotka opiskelevat yliajalla eivätkä ole syystä tai toisesta läpäisseet ko. opintojaksoa normaalin tuntikehyksen puitteissa. Vertaistukea opiskelijat ovat saaneet pienryhmissä, mihin on kutsuttu yliajalla opiskelevia opiskelijoitamme tai opiskelijoita, joilla opinnot ovat jäämässä jälkeen tai motivaatio opiskeluun on ollut hukassa.

Valmistumishautomon apua on opiskelussaan käyttänyt tilastoidusti kaiken kaikkiaan 364 opiskelijaa (LÄ, LÄ+1, YL). Valmistumishautomon tukemana on 2009–2011 valmistunut yliajalla opiskelleita opiskelijoitamme 56, mikä tarkoittaa 667 688–763 056 euroa tutkintorahoituksena koulutusohjelmasta riippuen. Hautomon tukemana on valmistunut myös useita normiaikaisia opiskelijoita.

Hyvin vauhtiin päässeeseen hautomotoiminnan toivoisi voivan jatkua katkeamatta. Valmistumishautomon toiminta voisi jatkua hyödyntäen ja edelleen kehittäen hankkeen aikana rakennettuja hyviksi havaittuja toimintamalleja. Toimintaa järjestettäisiin tasavertaisesti kaikilla kolmella kampuksella tiiviissä yhteistyössä yksiköiden ja koulutusohjelmien kanssa. Siten myös Pietarsaaren yksikkö pääsisi Hautomotoiminnan piiriin, mikä ei tähän asti rahoittajan vuoksi ole ollut mahdollista. Hautomotoiminta olisi osa ammattikorkeakoulun ohjausjärjestelmää ja sijoittuisi hallinnollisesti keskusyksikön opintoasiainhallintoon.

Kunnioittavasti

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opinto-ohjaajien tiimi

”TÄMÄ ON SE MINUN JUTTUNI!”

Valmistumishautomo opintojen ohjaamisen tukena
Centria ammattikorkeakoulussa

Centria ammattikorkeakoulussa toteutettiin vuosina 2009–2012 Valmistumishautomoksi nimetty kehittämishanke. Hankkeen tavoitteena oli tukea opinnoissaan viivästyneitä opiskelijoita saamaan opintonsa päätökseen.

Valmistumishautomo sai rahoituksensa Pohjois-Suomen ESR -toimenpideohjelman toimintalinja 3:sta ja sen päärahoittajana toimi Pohjanmaan ELY-keskus. Hankkeen kuntarahoitusosuudesta vastasi Centria ammattikorkeakoulu, joka vielä tuolloin toimi nimellä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.

Tähän raporttiin on koottu tiivis kuvaus Valmistumishautomon sisällöstä, tuloksista ja sen keskeisimmistä toimintakäytännöistä.

Raportin kirjoittajina ovat hautomon käytännön toimintaan osallistuneet tai sen ohjausryhmän kuuluneet asiantuntijat.

B: Ajankohtaista - Aktuellt

ISBN 978-952-6602-41-7 (nid.)

ISBN 978-952-6602-42-4 (PDF)

ISSN 1239-0755